

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Specifika práce sbormistra s tělesem zaměřeným přednostně na společenské
funkce.

The specifics of choirmaster's work with an ensemble that has its primary
focus on social functions.

Anežka Gráttová

Vedoucí práce: Mgr. MgA. Marek Valášek, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B HV-SB

2019

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Specifika práce sbormistra s tělesem zaměřeným přednostně na společenské funkce potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 12.7.2019

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala mému vedoucímu práce Mgr. MgA. Markovi Valáškov, Ph.D. za jeho cenné připomínky, pomoc, za povzbuzení, podporu a ochotu v jakékoli fázi bakalářské práce. Dále bych chtěla velmi poděkovat všem sbormistrům, vedoucím a sboristům, kteří byli ochotní a poskytli mi důležité a velmi přínosné informace pro můj výzkum. Neméně důležité poděkování patří mému partnerovi a mé úžasné rodině za pomoc, toleranci a trpělivost, jimiž mě za všech okolností podporovali.

ABSTRAKT

Práce poukazuje na sbormistrovskou činnost v neumělecké sféře, na její význam, vliv na zpěváky a důsledky, které zpěv ve skupině lidí může zanechat. Autorka zkoumá, kdo a proč vede tyto skupiny, jaké vzdělání, cíle a zkušenosti tito lidé mají a z jakého důvodu se pro tuto práci rozhodli.

Zaměřila se proto na pěvecké sbory či sdružení lidí, kteří se primárně nevěnují hudbě, a tudíž je tato činnost pro ně pouze vedlejší aktivitou. Za tímto účelem autorka vyhledala netradiční skupiny typu: fotbalový kotel, pěvecké sbory ve věznicích, pěvecké sbory neuměleckých firem např. Pěvecký sbor dopravního podniku Praha, pěvecké sbory matematiků či zemědělců, anebo pěvecké skupiny, ve kterých je zpívání využito jako forma terapie.

Autorka navštívila zkoušky těchto sdružení, dívala se, jak vedoucí pracují s lidmi, jakým způsobem se je snaží namotivovat a jakou zpětnou vazbu jim zpěváci vracejí. Pro získání potřebných informací o osobním pohledu obou stran připravila dotazníky, které účastníkům rozdala a získala tak konkrétní pohled na účast. Se samotnými sbormistry vedla rozhovor a vše zhodnotila subjektivním pozorováním.

Výzkum z obecného hlediska zjistil, že spojovacím prvkem skupin je samotný zpěv, který zpěváky baví a přináší jim radost a k další aktivitě je motivuje i samotná práce sbormistra. Ti měli ve většině případů hudební vzdělání, viděli svoji práci smysluplnou a vždy měli kladný vztah k hudbě.

KLÍČOVÁ SLOVA

- Sbormistr
- Kolektivní zpěv
- Pěvecký sbor
- Hudba
- Motivace zpěváků

ABSTRACT

The work highlights choir masterful activity in the non-artistic sphere, its importance, its influence on singers and the consequences of singing in a group of people. The author examines who and why leads these groups, what education, goals and experience these people have, and for what reason they chose to do this job.

It has focused on choirs or associations of people who are not primarily engaged in music, and therefore this activity is merely a side activity for them. To this end, the author sought out non-traditional groups such as: Football audience, singing choirs in prisons, singing choirs of non-artistic firms e.g. The choir of the Prague transport business, the choirs of mathematicians or farmers, or the singing groups in which singing is used as a form of therapy.

The author visited the trials of these associations, watched the leaders work with people, the way they try to motivate them, and the feedback singers give back to them. In order to obtain the necessary information about the personal view of both parties, she prepared questionnaires, which she distributed to the participants and thus gained a specific view of participation, with the choir masters themselves, and evaluated everything with subjective observation.

In general terms, research has found that the connecting element of the groups is the singing itself, which entertains the singers and brings them joy and is motivated by the choir master's very work. In most cases, choir masters had a musical education, saw their work meaningful, and always had a positive relationship with music.

KEYWORDS

- Choirmaster
- Collective singing
- Choir
- Music
- Motivation of singers

Obsah

Úvod	8
Teoretická část.....	10
1 Sborový zpěv a hudebně pedagogická činnost sbormistra.....	10
2 Obecná historie sborového zpěvu v Čechách.....	12
3 Specifika práce sbormistra	15
3.1 Plán sboru	15
3.2 Kritéria výběru repertoáru	16
3.3 Samostatná příprava sbormistra.....	17
3.4 Harmonogram zkoušek	18
3.4.1 Rozezpívání	19
3.4.2 Nácvič skladeb	20
3.5 Vystoupení	21
3.6 Pedagogicko-výchovná činnost	21
Praktická část.....	23
4 Výzkum	23
4.1 Předmět výzkumu, cíle a pracovní hypotézy	23
4.2 Metodika a organizace výzkumu	23
5 Interpretace výsledků výzkumu	25
5.1 Pěvecké sbory ve věznicích	25
5.1.1 Řepský kvítek	25
5.1.2 Pěvecký sbor Heřmánek při Ostravské věznici – Heřmanice.....	26
5.2 Terapeutické zpívání.....	28
5.2.1 Dana Houdková	28
5.2.2 Mgr. Zuzana Vlčinská	31
5.3 Pěvecké sbory firem.....	35
5.3.1 Sbor DPP a sbormistr	35

5.4	Pěvecké sbory studentů.....	39
5.4.1	Pěvecký sbor – Beznot	39
5.4.2	Sbor ČZU.....	41
5.4.3	Sbor Sebranka.....	41
5.5	Tribuna sever	45
6	Závěry výzkumu a verifikace hypotéz	47
6.1	Zpěváci a jejich pocity	48
6.2	Sbormistři a jejich pocity	49
6.3	Práce sbormistra a jeho společenská funkce	50
7	Závěry pro pedagogickou praxi.....	51
	Seznam použitých informačních zdrojů	53
	Seznam příloh	55

Úvod

Každý se občas dostane na místo, kam nepatří, ale které mu připomene, kým je. I já jsem se jednou dostala na místo, které mi není vlastní. Byl to hokejový kotel plný křičících fanoušků. Co mě ale zaujalo na této skupině, byl člověk stojící úplně vpředu. Povzbuzoval fanoušky, určoval, čím se bude tým podporovat, a předzpíval písně. Velmi mě překvapilo, jak náročné popěvky lidé dokázali během celého zápasu zpívat: náročné rytmické pasáže, dlouhé melodie a spoustu textu, který fanoušci uměli nazpaměť. Tehdy mě napadlo, že sborový zpěv asi nebude mít jednotnou formu, kterou znám já ze svých dětských let v pěveckém sboru, a že by bylo zajímavé prozkoumat i jiné oblasti, ve kterých se objevuje pěvecký sbor. V návaznosti na to se vytvořilo téma pro moji bakalářskou práci: *Specifika práce sbormistra s tělesem zaměřeným přednostně na společenské funkce*.

Záměr práce se v průběhu výzkumu měnil, i podle toho, jaké netradiční skupiny jsem vypátrala. Celkově jsem se však zabývala problematikou rozdílnosti práce sbormistra s tělesy zaměřenými přednostně na společenské funkce a práce sbormistra s tělesy zaměřenými profesionální cestou. Myslím, že je záhodno vysvětlit rozdíl mezi těmito sbory. Určitě totiž známe profesionální pěvecké sbory a mnoho amatérských sborů, které primárně zpívají, vystupují na koncertech, zpívají na sborových soutěžích, navštěvují festivaly, natáčí CD a celkově žijí zpěvem. Existují ale také sbory, které využívají zpěv pouze jako vedlejší činnost. Mezi ně můžeme zařadit například fotbalový kotel či terapeutické zpívání. Zpěv může shlukovat lidi různého zaměření, a i ti mohou zpívat, zpívá se ve věznicích, u táboráku nebo v hospodách. Co ale na této činnosti lidé vidí, co je baví, jak vypadá práce vedoucích a je tato práce porovnatelná s prací profesionálních sbormistrů? To jsou otázky, které provázely moji bakalářskou práci a udávaly směr výzkumu.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část stručně sumarizuje historii sborového zpěvu v českých zemích a specifikuje práci sbormistra. Praktická část je zaměřena na zhodnocení získaných údajů. Pěvecké skupiny jsou rozděleny do 5 kategorií: pěvecké sbory ve věznicích, terapeutické zpívání, pěvecké sbory firem, pěvecké sbory studentů a fotbalový kotel. Pro získání informací byly použity empirické metody: rozhovor, dotazník a pozorování. Povídala jsem si se sbormistry, účastnila se zkoušek a získala odpovědi zpěváků díky dotazníkům.

Hlavní přínos této práce spočívá v uvědomění si, že sborové zpívání může mít i jiné podoby. Snažila jsem se o stručný nástin, kde všude může kolektivní zpívání existovat. Během výzkumu jsem přicházela na další možnosti, které jsem však již nebyla schopna prozkoumat. V tom proto vidím ještě velký potenciál k následnému výzkumu. Pro mne bylo nejzajímavější poznání terapeutického zpívání. Muzikoterapie je nám známá, ale zpívání v kolektivu nebo terapeutická práce ve skupině, to je již činnost, která v povědomí lidí nebývá.

Teoretická část

1 Sborový zpěv a hudebně pedagogická činnost sbormistra

V dnešní přetechizované době se potýkáme s problémem individualismu. Lidé tráví svůj čas převážně v práci, starají se o rodinu, studenti navštěvují školy a odpoledne tráví svůj čas na kroužkách. Rodiče mají spoustu práce, děti mnoho aktivit, jeden na druhého nemáme čas a pokud se čas naskytne, sledujeme život ostatních na počítači nebo v mobilním telefonu. Tento vliv rozvoje techniky vede k individualismu nejen v osobních životech, ale i v poslechu a produkci hudby. Tuto vývojovou tendenci zmiňuje i Viliam Fedor a Jarmila Vrchotová-Pátová. „Nahrávací zařízení vytvořila předpoklady pro tzv. nepřímou reprodukci hudebních děl. S rozšířením nepřímé reprodukce ustupuje do pozadí přímá individuální amatérská reprodukce, lidé zpívají a hrají mnohem méně než v minulosti.“¹ Jednou z možností udržení hodnot v této době může být právě sborový zpěv, který je „důležitou rekompenzací záporných stránek jednostranného vlivu mechanizace a techniky.“² Jeho význam zasahuje do hudebního rozvoje jedince, ale nesmíme opomíjet jeho velký vliv i ve společenské funkci. „Pro současnou dobu je z hlediska společenského zájmu například důležité, že sborový zpěv rozvíjí kolektivnost, soutěživost, že přináší estetické zážitky z prožitku hudebního díla a z jeho reprodukce – a samozřejmě i z poslechu, že má zušlechťující vliv na myšlení a jednání člověka i na utváření jeho povahových vlastností. Navíc je třeba mít na paměti i hledisko duševní hygieny: sborový zpěv je cennou protiváhou proti účinkům pracovního vypětí v zaměstnání – přináší vítanou změnu v činnosti ve formě aktivního odpočinku.“³

Sborový zpěv je tedy kolektivní aktivita, během které zúčastnění zpívají a společně vytváří hudební dílo. Kromě koncertních pódí a chrámů jej můžeme slyšet „při masových shromážděních, v průvodech a při zábavách“⁴, ale například i na sportovních stadionech, v hospodách, ve věznicích či u táborového ohně. Již z výčtu možností uplatnění kolektivního zpěvu je ale patrné, že některé aktivity nemají zcela funkci hudebně pedagogickou. Tato funkce je spojena s výsledným přednesem hudebního díla. Takové

¹ FEDOR, Viliam a Jarmila VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ. *Sborový zpěv a řízení sboru*. Praha-Bratislava: Supraphon. 1969 s. 9

² Tamtéž s. 9

³ Tamtéž s. 9

⁴ REINER, Karel. *Pěvecký soubor*. Praha: Orbis. 1955. s. 5.

pěvecké sbory, které pracují více profesionálně a jejich náplní je zpěv skladeb a následný koncert, můžeme rozdělit podle několika kritérií.

- Podle kvality:
 - Profesionální
 - Amatérské
- Podle obsazení:
 - Dětské
 - Chlapecké a dívčí
 - Ženské
 - Mužské
 - Smíšené
 - Mládežnické, akademické, gymnaziální, seniorské
- Podle četnosti:
 - Velké (60-80 zpěváků)
 - Střední (40-60 zpěváků)
 - Malé (20-40 zpěváků)
 - Komorní (do 25 zpěváků)
- Podle účelu:
 - Scholy a chrámové sbory
 - Školní sbory
 - Akademické, gymnaziální
 - Operní sbory
 - Rozhlasové sbory
 - Folklórní soubory

Důležitou osobou, která nesmí chybět v žádném pěveckém sboru, je sbormistr. Je to ta osoba, která vede sbor výkonnostně, pěvecky, hudebně i výchovně. Jeho vliv na vývoj jedince je rozsáhlý, sbormistr má velkou zodpovědnost, může zpěváky velmi pozitivně ovlivnit, ale také hodně deprimovat. Náplní jeho práce je vést zpěváky k hudebním výkonům, k hudební vzdělanosti a motivovat je. Během této práce však může využít svůj vliv i v oblasti psychologicko-pedagogické. Je zapotřebí, aby si sbormistr byl vědom svého postavení a odpovědnosti a přizpůsobil se s pokorou potřebám a očekávání zpěváků. Nepříjemné situace mohou být právě ty, kdy si sbormistr neuvědomuje svůj vliv. S jakým

přístupem předstupuje sbormistr před zpěváky, takovým způsobem zpěváci fungují. Vliv sbormistra na výkon sboru a celkovou atmosféru je očividně zásadní.

Nesmíme však zapomenout, že ke správnému chodu sboru je též důležitá samotná organizace a příprava. Je nutné zajistit zázemí/prostor, finanční stránku potřebnou k chodu sboru či organizaci samotných zkoušek, koncertů a akcí. Pro lepší průběh by bylo záhodno, kdyby organizační zázemí obstarávala jiná osoba či dokonce tým, aby se sbormistr mohl věnovat hudebnímu a výchovnému cíli. Pokud má sbormistr na starost i organizační vedení sboru, ekonomiku, zajištění akcí, komunikaci apod., je to v mnoha případech na úkor kvality umělecké a umělecko-pedagogické přípravy sbormistra.

2 Obecná historie sborového zpěvu v Čechách

„Píseň je základní a pravděpodobně nejstarší vokální hudební útvar. Je v ní ukryta paměť lidstva, skrytá paměť dějin duše, vášní, touhy, radosti, bolesti i mystického vytržení.“⁵ Píseň nás provází již od prapůvodu hudby a zpěvu. Postupem času prošla hudba obrovskými změnami a píseň na sebe brala nejrůznější podoby. Hudební skladatelé ovlivňovali vývoj hudby v mnoha zemích, s tím souvisí i jejich vliv v zemích českých. Sborový zpěv, o kterém je v této kapitole řeč, se nechal inspirovat právě písní, v českých zemích nejvíce v období romantismu, sborovou tvorbu však ovlivnila i další umělecká období v průběhu celých hudebních dějin. Cíl bakalářské práce je ukázat, co vše kromě hudby samotné může motivovat zpěváky ke sborovému zpěvu. Výzkum je zaměřen pouze na česká pěvecká sdružení, ovlivněná českou kulturou, je proto v této kapitole přiblížen hudební vývoj a motivace ke sborovému zpěvu v dějinách českých zemí.

Již v 15. století lidé sborově zpívali, hudba byla ovlivněna vírou, a proto nejstarší dochované české památky jsou duchovní písně, mezi které můžeme zařadit například chorál *Sv. Václave*. Prvotní významná sborová uskupení, která se během 16. století starala o hudbu v kostelech, pomáhala sociálně slabým, a dokonce zakládala školy, byla bezpochyby Literátská bratrstva – sdružení vzdělaných měšťanů. Jejich význam se však na přelomu století snižoval. „Počátek 17. století je v českých zemích charakterizován mimo jiné radikální změnou náboženských poměrů,“⁶ avšak církve stále ovlivňovala hudební dění a hlavním centrem zůstával i nadále kostel. Novou hudební formou světské hudby byla opera. Rozvoj opery v našich zemích nebyl tak strhující jako v Evropě, i přesto

⁵ VLČINSKÁ, Zuzana. *Písně na cesty krajinami duše*. Praha: Vyšehrad. 2015. s. 6.

⁶ PECHÁČEK, Stanislav. *Česká sborová tvorba II*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta. 2012. s. 9.

vzniklo jedno z významných děl českého baroka – opera *O původu Jaroměřic* Františka Václava Míči. Operní sbory na produkci velkých děl dlouhou dobu neexistovaly, byly sestavovány pouze podle potřeby konkrétního díla tzv. pěvecké kolektivy.

Počátek klasicistní hudby byl ovlivněn reformami Josefa II., který velmi omezil liturgickou hudební produkci. Jeho reformy měly dopad nejen na hudbu, ale i na církev obecně. Vrcholnými sborovými skladateli v období klasicismu pak byli například Jakub Jan Ryba či František Xaver Brixl. Následné sedmnácté a osmnácté století bylo rozkvětem pro lidovou hudbu. „Tomuto období se říká „zlatý věk“ naší lidové písně. Není to náhoda, že lid se v době „temna“ vyjadřoval právě písní a tancem.“⁷

19. století dalo základ našemu dnešnímu sborovému zpěvu. Centrem hudby už byla města, v Čechách začaly vznikat první organizace s cílem veřejně provozovat hudbu: Tonkünstler Sozietät, Cecilská jednota spolu s Žofínskou akademií. Typem sborového projevu byl mužský čtvero zpěv, inspirován německým hnutím Liedertafel. Kolem 60. let vznikalo mnoho samostatných spolků, jedním z nejznámějších se stal pražský spolek Hlahol, ve kterém působil jako sbormistr i Bedřich Smetana. Tento významný skladatel, který byl ústřední osobou sborového zpěvu, udával tempo a náladu tehdejšího národního obrození. Významný pokrok na scéně sborového zpívání učinil v 1. polovině 20. století Ferdinand Vach. Inspirován vystoupením ruského mužského PS Dimitrije Slavjanského, sestavil koncepci sborového zpěvu, kterou poté praktikoval se sborem Pěvecké sdružení moravských učitelů (dále již jako PSMU). Díky této reformě došlo k velmi důležité diferenciaci, vznikly totiž pěvecké sbory koncertního typu, ale i tradičního typu, u kterých převažuje funkce společenská. Od tohoto okamžiku byl rozvoj pěveckých sborů obrovský, začaly vznikat sbory smíšené, ženské i dětské. Po roce 1948 byly podporovány hlavně pěvecké sbory mládeže, jako nositelé komunistických idejí. V roce 1969 vznikla Unie českých pěveckých sborů, která zastřešuje, podporuje a propaguje český sborový zpěv dodnes. Na sborový zpěv měla v 90. letech velký vliv také politická scéna. Změna režimu v roce 1989 dovolila pěveckým sborům oproti minulosti například zpívat skladby autorů, kteří byli za totality zakázáni, sbory mohly navštěvovat zahraniční festivaly či soutěže, nebo mohly navazovat různá sborová partnerství. Na opačnou stranu se volnost projevila i v narůstajícím počtu nových zájmových činností, z čehož vyplývá mírné snížení zájmu o sborový zpěv.

⁷ REINER, Karel. *Pěvecký soubor*. Praha: Orbis. 1955. s. 10.

A jak vypadá sborový zpěv nyní? Dnes má sborový zpěv významné postavení jak na hudební scéně, tak i v povědomí prostých lidí. Během několika minulých let došlo opět k velkému rozkvětu pěveckých sborů, přispěly k tomu početné zásoby sborové tvorby českých i zahraničních skladatelů z minulých století i ze století současného, neomezené možnosti a přívětivé zázemí. Sbory zpívají hymny při zahájení významných událostí, koncertují pro perspektivní obchodní firmy, zpívají pro potřeby natáčení filmů a účastní se mnoha dalších událostí. Český sborový zpěv je dnes fenoménem s dlouholetou tradicí a díky rozkvětu a kvalitě pěveckých sborů je pojmem významným i v zahraničí.

3 Specifika práce sbormistra

V již dobách minulých se sborový zpěv diferencioval do dvou kategorií. Lidé si zpívali z radosti a z vlastního popudu a sbor měl tedy funkci společenskou. Fungovaly ale také pěvecké sbory, které se primárně zaměřovaly na koncertní výkon. Je dobré uvědomit si, že motivace pro samotný zpěv je v těchto sborech úplně jiná. Je proto nutné, aby byla jiná i práce sbormistra a fungování celého sboru? To zjistíme na konci bakalářské práce. Proto, abychom měli s čím porovnat výsledky, je potřeba specifikovat, jak vypadá a na čem stojí práce sbormistra se sbory zaměřenými profesionálním směrem. Pokud chceme hodnotit do takové míry práci sbormistra a postoje zpěváků, je samozřejmé, že výsledky začínajících sborů, které se teprve sezpívávají, by byly irelevantní, proto se popis plánu práce záměrně nezaměřuje na aktivitu probíhající při zakládání sboru.

3.1 Plán sboru

Výsledky práce s pěveckým sborem jsou do jisté míry u všech sborů podobné. Cílem sboru je ukázat, co se zpěváci naučili a co mají rádi. Od toho se odvíjí i příprava, která je však velmi rozdílná a záleží na typu sboru. Návuk s dětským sborem se bude velmi lišit od práce dospělého smíšeného sboru. Záleží také na hudební zdatnosti zpěváků. Těm, kteří nezvládají intonaci a nechtou pohotově z listu, se bude muset práce přizpůsobit.

Sbormistr se svým týmem má před začátkem sborové sezóny za úkol naplánovat roční harmonogram akcí, plánů a cílů sboru. Je potřeba si ujasnit, jakého posunu chce sbormistr se sborem docílit, zda to je v možnostech zpěváků a jakým způsobem k naplnění cílů dojdou. Budou zkoušky probíhat stejně jako v předchozích letech? Je například potřeba sborové soustředění? Na jakých koncertech bychom mohli zpívat a jakým způsobem dojdeme k naplnění letošního plánu? To jsou otázky, které by měly nasměrovat sbormistra a nastartovat sborový rok.

Na prvním setkání sboru je záhodno tyto plány probrat se zpěváky, zda s tím souhlasí, zda jim takový režim vyhovuje, pokud se nejedná o dětský sbor, zda finančně zvládnou sborové zájezdy a pokud ano, pak vše sladit v kalendářích a definitivně naplánovat sborovou sezónu, sbormistr následně dohledá chybějící repertoár, rozfázuje návuk konkrétních zkoušek, rozplánuje koncerty a zařídí všechny organizační věci, které jsou potřebné pro chod sboru.

3.2 Kritéria výběru repertoáru

Náplní práce pěveckých sborů je bezesporu zpívání sborových skladeb. Jak ale vybrat skladby, aby výkon sboru neutrpěl, aby byly skladby zvládnutelné hlasově i výrazově a hlavně intonačně? Na výběru skladeb totiž velmi záleží, pokud sbormistr vybere nevhodný repertoár, pak může sbor zpívat a vypadat sebe lépe, ale kýžený efekt nenastane. Podle Fedora a Vrchotové-Pátové by měl sbormistr k výběru repertoáru přistupovat ze dvou hledisek. Z hlediska kvality skladby a z hlediska zvládnutelnosti a vhodnosti skladby. První kritérium nás nabádá, abychom od sebe neoddělovali text a hudbu. Krásný text nemusí být podložen podařenou hudbou a je tomu samozřejmě i naopak. Měli bychom hledat takový notový materiál, kde bude text a hudba v dokonalé symbióze, protože sborové zpívání reprodukuje slova i hudbu současně. Druhé hledisko nás upozorňuje na to, abychom prvotně hledali skladby odpovídající našemu sboru. Je potřeba zohlednit, jakého pohlaví a věku jsou naši zpěváci, jaké jsou jejich pěvecké možnosti, jaké máme rozložení hlasů a zda zpěváci pochopí kouzlo skladby a zvládnou přenést výraz na diváky.⁸ Tato dvě hlediska nám skvěle zhodnotí výběr repertoáru. Dle mého názoru je ale důležité konstatovat, že výběr repertoáru také záleží na již zmíněných plánech a akcích sboru. Pokud nás čeká koncert na svátky Velikonoc, je zbytečné nacvičovat koledu například *Narodil se Kristus Pán*. Dramaturgie koncertů je jedno z dalších neméně důležitých hledisek pro výběr repertoáru. „Při sestavování programu pro určité veřejné vystoupení musíme také přihlídnout k tomu, komu budeme zpívat.“⁹ Další velmi doporučovanou možností při sestavování dramaturgie, je tematické propojení koncertu. Při konkrétním výběru a pořadí skladeb je poté zapotřebí dbát na rozmanitost, všestrannost i nápaditost repertoáru. Kontrasty vznikají např. rozdílným žánrem skladby, rozdílným tempem, rozdílným jazykem atd. Sbor má ukázat, co vše umí. Pokud posloucháme 30 minut táhlou polyfonní hudbu, budeme si jistě pokládat otázky, zda se nám to ještě líbí a zda vůbec sbor umí zazpívat rychlou skladbu. Výběr repertoáru není jednoduchou záležitostí, ale o to více důležitou, proto je potřeba si dát na této části přípravy záležet.

⁸ FEDOR, Viliam a Jarmila VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ. *Sborový zpěv a řízení sboru*. Praha-Bratislava: Supraphon. 1969 s. 82

⁹ Tamtéž s. 85.

3.3 Samostatná příprava sbormistra

„Umělecká reprodukce vokální skladby je tedy výsledkem studia, pochopení skladby, technické přípravy a jejího použití při emocionálním přednesu skladby.“¹⁰ Toto jsou kritéria, která by sbormistr během svého studia skladby měl dodržet. Jiří Kolář ve své publikaci rozfázoval samotnou přípravu sbormistra dokonce do 10 fází:

1. První fáze studia sborové skladby
2. Hudební forma sborových skladeb a frázování
3. Analýza melodických linek sborové skladby a řešení intonačních problémů
4. Rytmická a metrická stránka sborové skladby
5. Tempový průběh sborové skladby
6. Dynamická stránka sborové skladby
7. Pěvecké zvládnutí sborové partitury
8. Harmonická struktura, tonální, polyfonní průběh sborových skladeb
9. Výstavba sborové skladby. Problémy stylové interpretace.
10. Dirigentská příprava na nácvik sborové skladby¹¹

Detailně rozepsal oblasti, ve kterých by se měl sbormistr vzdělat, a které by měl 100 % znát a umět. Obecnější sumarizaci práce sbormistra sepsal Karel Reiner, podle kterého můžeme „přípravu nácviku jednotlivé skladby u dirigenta rozdělit na následující části:

- a) Rozbor textu
- b) Rozbor hudby
- c) Rozbor vokálně sborový (hudebně technický)
- d) Plán umělecké reprodukce
- e) Plán a metoda sborových zkoušek.“¹²

Hlavním cílem sbormistra v této části přípravy je pochopit, a hlavně uchopit skladbu. Klíčem je samotný text skladby, který ho vždy nasměruje ke zdárnému pochopení díla. Pokud se podíváme na hudební složku skladby, záměrem pak je dozvědět se, jakými hudebně výrazovými prostředky skladatel vyjádřil myšlenku textu a co proto bude muset udělat interpret. Tím se dostane k hudebně technickému rozboru skladby. Základní představu si již vytvořil, díky hudební analýze a následné klavírní interpretaci si vytvoří

¹⁰ Tamtéž s. 161.

¹¹ KOLÁŘ, Jiří. *Sborový zpěv a řízení sboru I/2*. 2. vyd. Praha: Karolinum. 1998. s 3-18.

¹² REINER, Karel. *Pěvecký soubor*. Praha: Orbis. 1955. s. 106.

konkrétní představu o hudebním díle a v tento moment si již může vytvořit umělecký plán, tedy jak vyjádřit skrytý záměr skladatele. K tomu mu samozřejmě pomůžou i znalosti dějin hudby. Je neméně důležité zasadit vznik díla do historických souvislostí a zamyslet se i nad tím, za jakých životních podmínek skladatel toto dílo napsal. Konečnou fází tvoří dirigentské vyjádření a plán nácviku skladby se sborem. V tomto momentě je potřebné si ujasnit, jaká místa budou pro hlasy náročná, jaký užít systém nácviku, aby byla práce efektivní a aby zpěváky bavila. V dnešní době technického vybavení je velmi účinné vyhledat si kvalitní nahrávku skladby a při samotné přípravě sbormistra, ale i při nácviku již se sborem, si společně přiblížit představu o celkové stavbě skladby a následné interpretaci.

3.4 Harmonogram zkoušek

Jak rozvrhnout práci během zkoušky? To je nejdůležitější část přípravy. Vše se naprosto odvíjí od potřeb, úrovně a typu sboru a správný sbormistr by na tato kritéria měl brát zřetel a vymyslet efektivní plán, aby čas nepřišel nazmar, a zároveň aby náročnost zkoušky odpovídala sboru a vytyčeným cílům, ve kterých je potřeba se zlepšovat.

Na začátku zkoušky je zapotřebí se kvalitně rozezpívat, následně mohou přijít na řadu písně, které již z nějaké části sbor umí a poté se mohou společně zaměřit na skladby nové. V některých sborech se klade důraz i na hudební znalosti, proto se může do zkoušky zakomponovat cvičení k získání znalostí z hudební nauky. Ke konci zkoušky je záhodno si zopakovat, co již sbor umí a na úplný závěr si zazpívat „rekreační píseň.“¹³ Podle délky zkoušky a náročnosti repertoáru je vhodné umožnit zpěvákům oddech, a proto sbormistr zařazuje do zkoušky též přestávku. V některých situacích je potřeba vyřešit organizační záležitosti. I toto téma může zabrat několik minut času a je potřeba na to dopředu myslet, aby se zkouška zbytečně neprotáhla.

¹³ STAŠEK, Čestmír. *ABC začínajícího sbormistra*. Praha: Supraphon. 1981. s. 37.

„Rekapitulace využití zkouškového času v procentech a v minutách.“¹⁴

část zkoušky	% času	minut při 50minutové zkoušce	minut při zkoušce 2x 45 minut	obsah práce
1.	10	5'	10'	hlasová cvičení
2.	25	12'	22'	zdokonalování už nacvičeného
3.	35	18'	13'	nácvik nových písní
			15'	přestávka
4.	15	7'	15'	hudební nauka apod.
5.	10	6'	10'	opakování už nacvičených písní
6.	5	2'	5'	organizační záležitosti, zpěv rekreační písně
	100%	50'	90'	

3.4.1 Rozezpívání

Pro jakoukoli pěveckou činnost, i jakkoli dlouhou, je potřeba se rozezpívat. Pěvecké ústrojí je základním stavebním kamenem celé činnosti. Úspěšnost zkoušky přímo úměrně roste s kvalitou rozezpívání. Pro úplný začátek je velmi dobré se protáhnout, rozhýbat, společně se naladit a rozdýchat. Již dechová cvičení dokážou velmi pomoci k následnému zpívání. Poté je dobré postupně rozezpívat hlasivky, nejdříve použít cvičení na jednom tónu či různá broukání a bzučení, aby se hlas příjemně naladil. Když jsou hlasivky připraveny, můžeme postoupit k náročnějším cvičením. „Ve všech cvičeních je třeba opravovat pěvecký postoj, upevňovat základní návyky v dechové technice, v měkkém nasazení tónu, v artikulaci apod. Cvičení transponujeme až tehdy, máme-li jistotu, že byla bez potíží zvládnuta střední hlasová poloha a zafixovány správné návyky.“

¹⁵ Pro usnadnění nácviku písní je vhodné zařadit do rozezpívání hlasová cvičení vytvořená z problematických pasáží skladby. U dětí je výhodné vymyslet na melodii pasáže zajímavý text, u starších sborů můžeme využít slabiky a měnit samohlásky pro upevnění vyrovnanosti vokálů. Rozezpívání se většinou zpívá s celým sborem, pro naši jistotu je dobré slyšet i některé hlasy zvlášť. Exponované výšky, do kterých se musí vyšší hlasy rozezpívat, nemusí zpívat hlasy nižší, a v té chvíli je dobré využít a přizpůsobit práci jen konkrétnímu hlasu. Pak je také dobré apelovat na druhý hlas, aby netrápil své hlasivky

¹⁴ STAŠEK, Čestmír. *ABC začínajícího sbormistra*. Praha: Supraphon. 1981. s. 37.

¹⁵ KOLÁŘ, Jiří. *Sborový zpěv a řízení sboru I/1*. 2. vyd. Praha: Karolinum. 1998. s. 52.

v polohách, které pro něj nejsou příjemné, a abychom i my jako sbormistři mohli zhodnotit zvuk a barvu samotného hlasu, který chceme slyšet.

3.4.2 Nácvik skladby

Celkově se nácvik skladby může lišit podle potřeb sbormistra, v konečném důsledku však bývá práce stejná. Sbormistr by měl být také připraven, že metody, které jednou slavily úspěch, nemusí na další zkoušce fungovat. Je proto potřeba reagovat na aktuální nastavení zpěváků. „Při nácviku jde v podstatě o tyto prvky a úkoly:

- a. Rozumět obsahu a zvládnout slova
- b. Zvládnout jednotlivé hlasy (melodii) rytmicky, intonačně a deklamačně
- c. Vystavět skladbu rytmicky a intonačně v souzvuku všech hlasů
- d. Vypracovat reprodukci skladby v správném tempu a správné dynamice
- e. Vypracovat ji v podrobnostech a vcelku, definitivně reprodukci dotvářet tak, aby byla schopna veřejného provozování“¹⁶

Nácviku skladby předchází již zmíněná samostatná příprava sbormistra, důležité je i poznání skladby sboristy. V dnešní technické době je velmi jednoduché pustit zpěvákům nahranou ukázkou skladby, je ale velmi podstatné vyhledat a konstruktivně zhodnotit kvalitu nahrávky, kterou zpěvákům budeme pouštět. Pokud se sbormistr rozhodne předzpívat části skladby sólově, je velmi důležité zazpívat tyto části precizně. To, co zpěváci uslyší, budou hned napodobovat, a to i v případě chybného přednesu.

Na začátku nácviku nacvičujeme každý hlas zvlášť a v případě komplikovanějších míst zpíváme tyto náročné fráze přednostně. „Na prvním místě našeho zájmu je intonačně-rytmický nácvik. Úmyslně používáme tohoto složeného výrazu, protože rytmickou stránku oddělujeme od intonační jenom v partiích intonačně nebo rytmicky náročných. Obě složky tvoří jednotu z hlediska chápání hudební řeči.“¹⁷ Při nácviku jednotlivých hlasů se zaměřujeme i na pěvecko-technický nácvik, dechové fráze a zmíníme i dynamiku, která je též potřeba vsouvat do podvědomí zpěváků již od začátků skladby. Musíme si ale dávat pozor, aby například při stálém opakování těžkých pasáží zpěváci nepřepínali své hlasové možnosti a nedošlo tak k újmě.

Další fází nácviku je vícehlasé zpívání. Nejdříve propojujeme hlasy, které spolu souvisí. Je dobré spojit například doprovodné hlasy se stejným rytmem a až poté přidávat

¹⁶ REINER, Karel. *Pěvecký soubor*. Praha: Orbis. 1955. s. 123.

¹⁷ FEDOR, Viliam a Jarmila VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ. *Sborový zpěv a řízení sboru*. Praha-Bratislava: Supraphon. 1969 s. 25.

protichůdné hlasy. Je též vhodné, aby se všechny hlasy vystřídaly mezi sebou a ukotvily svoji melodii v celé harmonické škále skladby. Až po takovém ukotvení je dobré složit všechny hlasy dohromady. Po intonačním zvládnutí následuje část související s projevem a výrazem skladby, velký podíl na této části má motivace sbormistra, jehož úkolem je nadchnout zpěváky, aby byli schopni procítit náladu skladby. K závěru nácviku již zbývá, abychom si opakováním, procvičováním či generální zkouškou ozpívali skladbu a aby se nám, jak se taky lidově říká, dostala pod kůži. Dle Fedora a Vrchotové-Pátové to ale krátkodobé nebude: „podle zkušenosti pěveckých sborů dosahuje interpretace vrcholu až asi po jednoleté existenci na repertoáru.“¹⁸ Proto je potřeba efektivně nastavit metodický plán nácviku skladby.

3.5 Vystoupení

Závěrem naší přípravy a činnosti je plánované vystoupení. Koncertní program jsme sestavili tak, aby byl zajímavý, poutavý, aby nebyl jednotvárný atd. Program souvisí s repertoárem, který jsme již na začátku práce připravili. Zde přichází na řadu velká příprava organizační. Sbormistr by spolu se svým sborovým týmem měl zajistit místo, kde bude koncert probíhat, zařídit pozvánky, plakáty, vytisknout programy, naplánovat důležitou generální zkoušku na místě vystoupení a naplánovat časový plán, který zabezpečí klidný průběh celého koncertu.

Pokud jsme prošli celou přípravou a stojíme před vystoupením, doporučuje se uklidnit zpěváky a namotivovat je, připomenout jim, proč zpíváme, co zpíváme a aby si koncert užili.

3.6 Pedagogicko-výchovná činnost

Jak je vidět z popisu práce sbormistra, jeho činnost je založena na několika aspektech. Stará se a vymýšlí organizační plán a strukturu sboru, hlavní jeho náplní je hudební plán, připravuje každou zkoušku, během které hlídá hudební stránku, ale i sborové návyky a v neposlední řadě má vliv na každého zpěváka ve sboru.

Sboroví zpěváci tvoří vždy jednu sociální skupinu. Ostatní lidé, kteří nikdy nezpívali v pěveckém sboru, tuto skupinu jen těžko pochopí. Proč tomu tak je? Jak to, že jsou sboroví zpěváci tak zvláštní? Čí je to zásluha? Ve většině případů je to zásluha právě sbormistrů, a to je jejich největší vliv a potenciál, který mají ve svých rukou. Člověk, který

¹⁸ FEDOR, Viliam a Jarmila VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ. *Sborový zpěv a řízení sboru*. Praha-Bratislava: Supraphon. 1969. s. 161.

vede takovou masu lidí, si jen těžko může říct, že zpěváky naučí „jen zpívat“. Pro sborové zpívání jsou totiž také důležité hodnoty: kolektivnost, soudržnost, radost, kamarádství či spolupráce. Ať už vědomě či nevědomě, jsou to ty hodnoty, ke kterým je sbormistr povede. Pokud sám ví, jaký vliv může ve výchovné stránce mít, je jen otázkou, proč to nevyužívá.

Praktická část

4 Výzkum

4.1 Předmět výzkumu, cíle a pracovní hypotézy

Záměrem této práce je zhodnotit činnost sbormistrů/vedoucích, kteří pracují se sbory, jejichž hlavní náplní není profesionální, hudební či koncertní výkon. Hlavním smyslem sborů jsou setkání, která zpěvákům přináší jiný užitek, a hudba je pouze platformou pro jejich aktivitu. Důležitou stránkou je samotný postoj zpěváků, jejich pocity a názory na práci vedoucích. Mým cílem je sumarizovat výsledky, názory zpěváků, postoje vedoucích/sbormistrů a získat představu o fungování sborů. Důležitou stránkou výzkumu jsou také otázky, proč soubor funguje, co zpěváky k práci motivuje a zda na ně má činnost vedlejší efekt buď hudebně výchovný či pedagogicko-psychologicky výchovný.

Pro moji práci jsem si stanovila pracovní hypotézy.

- Sbormistrem/vedoucím je člověk, který má vztah k hudbě.
- Důsledky, vliv a význam práce sbormistra na zpěváky jsou závislé na vzdělání, připravenosti a plánech sbormistra.
- Práce během zkoušky probíhá v podobném stylu jako zkoušky profesionálního sboru. Všechny důležité interpretační aspekty práce jsou potřebné i pro fungování amatérského tělesa.
- Vliv sbormistra na zpěváky je rozsáhlý a převážně pozitivní.
- Při špatné činnosti sbormistra mohou být důsledky negativní.
- Zpěváky práce a zpěv v souboru baví a motivuje.

4.2 Metodika a organizace výzkumu

Mojí cílovou skupinou byly sbory, sbormistři a zpěváci. Důležitou součástí výzkumu byly samotné návštěvy sborů a účast na jeho zkouškách. Většinou jsem se nejdříve sešla se sbormistrem a poté se zúčastnila zkoušky. Pro výzkum jsem využila empirické metody. Rozhovorem jsem se doptala sbormistra na potřebné informace, dotazníkem jsem zjistila názory účastníků a díky pozorování jsem mohla stanovit průběh zkoušky a porovnat své poznatky s odpověďmi sbormistra a zpěváků.

Rozhovor byl vždy individuální. Předem připravené otázky jsem si rozdělila na 3 části. Nejdříve jsem se ptala na otázky týkající se zkušeností sbormistra, poté jsme prodiskutovali jeho konkrétní práci a v závěru jsem pátrala po jeho názorech a pocitech.

V některých situacích byl rozhovor strukturovaný, ale převážně byl volný. Většinou mi bylo odpovězeno dříve, než jsem položila další otázky, a dost často jsem se dozvěděla zajímavosti nad rámec mého zaměření. Se svolením sbormistrů jsem některé rozhovory natočila, vyhodnocení rozhovoru a následná sumarizace byla o to jednodušší.

Dotazník jsem rozdávala přítomným zúčastněným, proto jeho návratnost byla 100 %. Někdy jsem měla možnost nechat dotazníky u sbormistra, který je předal nepřítomným zpěvákům a později mi je doručil. Jelikož byl dotazník anonymní, obsahoval v úvodu identifikační otázky. Další otázky byly řazeny tematicky, jako tomu bylo při rozhovoru, ptala jsem se na zkušenosti zpěváka, poté na práci sbormistra a na konec na vlastní názor a pocity. Otázky jsem koncipovala na otevřené i uzavřené. V uzavřených jsem použila pro zjednodušení otázky jak dichotomické, tak i polytomické. Pro jasnější odpovědi jsem používala dotazy polootevřené. Využila jsem i uzavřených otázek pro následné zkontrolování výpovědi respondenta. Dotazník jsem vyhodnocovala do záznamových archů, poté vyhledala nejčastější odpovědi a vše zapsala do přehledných tabulek.

Pozorováním jsem hodnotila průběh zkoušky. Vždy jsem byla přítomna, vždy šlo o krátkodobé pozorování a vždy jsem se účastnila pouze jedné zkoušky. Při lekci prožitkového zpívání jsem byla i zúčastněným aktérem. Během pozorování jsem si psala pouze terénní zápisy, dle vlastního uvážení jsem zhodnotila, co je pro mou práci v aktuální činnosti důležité, a poté vše sepsala do celkového zhodnocení.

5 Interpretace výsledků výzkumu

5.1 Pěvecké sbory ve věznicích

5.1.1 Řepský kvítek

Řepský kvítek je ženský pěvecký sbor působící v domě sv. Karla Boromejského, ve kterém byla v roce 1989 obnovena činnost sester boromejek. Vzniklo zde Oddělení výkonu trestu jako součást Vazební věznice v Ruzyni. Díky tomu se duchovní život sester mohl propojit s praktickou pomocí potřebným ve věznicích. Odsouzené ženy bydlí přímo v domě a mají možnost se pracovní angažovat: v úklidu, v zahradě, v kuchyni či v prádelně. Zároveň domov pečuje o nemocné a staré lidi, což je pro vězeňkyně příležitost pracovat i jako sanitářky, k čemuž mohou získat kvalifikaci v Sanitářském kurzu sv. Zdislavy z Lemberka.

Toto zařízení je pro vězeňkyně novým životním impulzem a nadějí. Díky volnějšímu režimu věznice, práci a duchovnímu prostředí získávají ženy jiný pohled na život, setkávají se se stářím, s problémy jiných lidí a celkově získávají zkušenosti i do nadcházejícího života po výkonu trestu. Dle výsledků většina žen po propuštění na svobodu najde své uplatnění. K denní práci, kterou ženy vykonávají, mají také své kroužky a aktivity, díky kterým získávají „plusové body“. Jednou z těchto aktivit je i kroužek zpěvu s kaplanem Mgr. Danielem Pfannem.

Mezi lety 2005/2006 zdědil kaplan kroužek hry na klavír. Díky této aktivitě měla duchovní práce velký vliv i na osobní životy vězeňkyň. Postupně ženy začaly u klavíru zpívat a pan kaplan později převzal již fungující 20členný sbor.

Pěvecká činnost

Pěvecký sbor Řepský kvítek, je tedy ženský sbor, který je duchovně vzdělávací zájmovou aktivitou vězeňkyň. Sbor zkouší s panem kaplanem Mgr. Danielem Pfannem v refektáři domu sv. Karla Boromejského, kde využívají i přítomný klavír. Zkouška trvá jednu hodinu týdně. Pan kaplan doprovází sbor i na kytaru, ale má možnost využít i šikovných vězeňkyň, které hrají na harmoniku a klavír. Sbor se většinou rozezpívává na jednoduché písničky. Zkoušku si kaplan naplánuje a poradí se s šikovnou, hudebně založenou sboristkou, která mu je k ruce. Sbor má široký repertoár, zpívají úpravy lidových písní, duchovní písně, tradicionály, jazzovou muziku, ale i „odrhovačky“ ze zpěvníku Já, písnička. Díky této aktivitě se ženy dostanou i za hranice domu, pořádají

vycházky a zpívají např. v domově důchodců, zazpívaly si v kostele v Nuslích, v mužské věznici, ale hlavně zpívají při kulturních akcích v domě sv. Karla Boromejského.

Vedlejší činnost

Zpívat v pěveckém sboru je pro vězeňkyně prestižní aktivitou. Tato práce se bere jako zájmová činnost a má pro sboristky dle pana kaplana 3 hlavní cíle. Ženy se mohou naučit něco zazpívat a poté s tím vystoupit, mají možnost se dostat za hranice věznice a celkově si během té hodiny mohou odpočinout, zklidnit se a „jen“ si zazpívat. Cíl pana kaplana je jednoduchý, aby to ženy bavilo, aby se posunuly i ve zpěvu, zvládly dvojhlas a aby to bylo všeobecně na přijatelné kvalitativní úrovni.

Práce s odsouzenými ženami je k mému překvapení náročná. Pan kaplan tuto práci přirovnal k dětskému kolektivu. Ženy si závidí úspěchy, pokud mají své osobní trable, promítne se to do zkoušky a je potřeba to řešit a pokud sbormistr nemá naplánovanou zkoušku, tak aby probíhala v tempu, mohou vzniknout prostoje pro různé debaty a nářky, které nejsou žádoucí. Respekt je pro práci také rozhodující, komunikace s ženami je o mnoho náročnější, pokud sbormistrovi toto vedoucí postavení chybí.

Pro ženy je tento sbor dost často uklidňující činností. Cítí zpěv jako prožitkové zpívání. Kaplan vybírá písně i dle slov, ke kterým přidává komentář, a společně přichází ke smyslu písně. Celkově je hudba posouvá, jelikož je pan kaplan současně duchovním žen, zhudebněný duchovní text využívá i k pastorači. Pokud se zkouška povede a společně se naladí na zpívání, sbormistr cítí a vidí, že z toho mají dobrý pocit všichni přítomní. Krásným závěrečným zhodnocením pana kaplana byla fráze: „pobyli jsme spolu!“

5.1.2 Pěvecký sbor Heřmánek při Ostravské věznici – Heřmanice

Mou asi nejzajímavější zastávkou bylo setkání se sbormistrem a vychovatelem Václavem Curylou, který působí v Ostravské věznici – Heřmanice. Do jeho kanceláře jsem se dostala přes ostrahu, detektor kovu a asi 30 vězňů, za což vděčím jemu i vedení věznice.

Sám pan Curylo má vystudovanou hru na housle na Janáčkově konzervatoři v Ostravě. Aktivita v symfonickém orchestru ho nenadchla, naopak byl nadšen zpěvem i díky sboru PSMU, ve kterém dosud zpívá, proto se začal živit jako profesionální zpěvák. V divadle se bohužel neuživil, a tak se rozhodl pro práci vychovatele ve věznici. V roce 1996 ve spolupráci s profesorem Tomášem Novotným založili přibližně 20členný vězeňský sbor, který ve věznici působil až do roku 2012. Činnost bohužel musel sám pan sbormistr

zrušit kvůli nadměrné administrativě v roli vychovatele. Během svého působení byl však sbor velmi činný a úspěšný. Zpívali nejen ve věznici, ale i mimo ni. 17. listopadu 2011 zpívali s Janáčkovou filharmonií Ostrava. Koncert za mřížemi, tak se jmenoval projekt, který byl přenášán přímým přenosem do rádia Vltava. Také byli součástí inscenace hostujícího francouzského choreografa Phillipa Talarda s názvem Padající andělé, kterou připravovalo Národní divadlo moravskoslezské. V roce 1998 byl o sboru natočen dokument „Zblízka“ režisérky Dagmar Smržové.

Dle výpovědi sbormistra se sbor scházel jednou týdně, pokud bylo před koncertem, zkoušelo se více. Začínali krátkým rozezpíváním a poté pokračovali nácvikem písní. Klavírní doprovod obstarával jeden z vězňů. Na začátku získával sbormistr repertoár a rady od profesora Tomáše Novotného, později čerpal skladby i ze svých sborů, ve kterých zpíval, samozřejmě s úpravou pro mužské hlasy. Nácvik skladeb probíhal předzpíváním. Jelikož bylo 90 % zpěváků romské národnosti, nácvik rytmu byl zajímavý. Romský temperament vězni vkládali do českého. Zpívali synkopy či tečkovaný rytmus tam, kde neměli. Sbormistr tuto situaci řešil kompromisem, nechal si vysvětlit, jak by to chtěli zpívat vězni, sám řekl, jakou má představu a dohodli se na společné cestě. Pan Curylo se snažil vězně naučit i hudební teorii, kterou vkládal do hodin pěveckého sboru, zpívání z not však pro ně bylo stále náročné, proto se někdy učili písně rovnou z paměti.

Ptala jsem se pana sbormistra, jestli měl zpětnou vazbu od vězňů, anebo jestli viděl osobnostní rozvoj jedinců. Dle jeho odpovědi se sám snažil i touto cestou rozvíjet dovednosti jednotlivců a postupně měnit jejich hodnotový systém. Zaměřoval se na individuální rozvoj, respekt, poslouchání ostatních a přizpůsobování se. Cítil, že vězni jsou vděční za smysluplně využitý čas, že nacházejí sebeuspokojení po muzikální stránce i po stránce lidské. Viděli pozitivní odezvu i zvenčí díky projektům, které jim věznice umožňovala. Sbormistr se též snažil podporovat hudebně nadané jedince, které tato činnost kultivovala. Později někteří v normálním životě uspěli dokonce jako hudebníci. Samozřejmě, že kladný vliv neměla tato činnost na všechny. Skořápky individualismu se objevily u některých vězňů, kdy jejich první otázkou bylo: „co za to dostanu?“ Našli se i jedinci, které to pozitivně neovlivnilo, soudě podle jejich chování po propuštění. Celé zhodnocení této práce však hezky vystihl právě zmíněný choreograf Phillipe Talard, který se pro moravskoslezský deník vyjádřil takto: „Pracoval jsem ve věznicích v celé Evropě,

ale takový vstřícný přístup jako tady v Ostravě jsem snad ještě nezažil. Jsem ze spolupráce nadšený. Důležité je, že ti chlapíci spolupracovat chtějí. Všichni touží něco dokázat.“¹⁹

Sbormistr mi ke konci rozhovoru přisvědčil, že ho práce bavila, naplňovala i motivovala. Mnoho cílů na začátku neměl, ale díky podpoře vedení se podařilo dokázat mnohem více, než si sám myslel. Úžasným darem, který mi pan sbormistr ke krásnému rozhovoru dal, bylo setkání s bývalým vězněm panem Oldřichem Baniou. Pan Oldřich mi odsouhlasil vše, co jsem se dozvěděla od samotného sbormistra. Potvrdil mi moji myšlenku, že základem skvělého fungování a skvělých výsledků sboru, byl sbormistrův lidský přístup ke každému zpěvákovi. Pan Oldřich sám byl takovým srdcem sboru, sháněl další zpěváky a motivoval ostatní. Dle jeho vyprávění odcházeli vězni většinou se zpěvem na rtech a sami se i scházeli a opakovali si písničky, které měli nacvičovat. Rozhovor s panem Baniou byl pro mne obohacím. Nejen, že jsem se dozvěděla něco o sboru ve věznici, ale jeho vědomosti, moudrost a pozitivní přístup mě naplnily energií. Pan Oldřich neřekl žádnou negativní myšlenku, vyprávěl mi jen o krásných zážitcích z jeho minulého i současného života. Zajímavou a úsměvnou radou byly informace, proč a jak mají muži nosit kapesník v kapse, aby mohli být pro ženy oporou a v případě smrkání na veřejnosti se zachovali podle etikety apod. Díky jeho přístupu k životu jsem si každopádně uvědomila jedno důležité moudro, a to, že život skončí jen tehdy, pokud se proto sami rozhodneme.

5.2 Terapeutické zpívání

5.2.1 Dana Houdková

Posledním plně nabíječícím setkáním byla schůzka s paní Danou Houdkovou, která pracuje s nezpěváky a již 13 let pořádá víkendové kurzy zpívání. Vystudovala střední ekonomickou školu, hudební vzdělání získala hrou na klavír, účastnila se některých kurzů sbormistrovství i muzikoterapie a teď si již svobodně vybírá konkrétní aktivity a kurzy pro její osobní a pracovní rozvoj. Její momentální práce tedy spočívá v pořádání kurzů zpívání, kde aktivně pracuje s nezpěváky. Z lidí, které rozezpívá a zpívání je baví, následně vytváří pěvecké sbory.

¹⁹ https://moravskoslezsky.denik.cz/kultura_region/andele-veznice20120222.html

Kurzy zpívání

Co tedy jsou a co obsahují kurzy zpívání s Danou Houdkovou? Kurzy mají jednoduché poslání, naučit zpívat lidi, kteří zpívat neumí, anebo si to alespoň myslí. Lidé, účastníci se takového kurzu, mají většinou nějaké trauma, díky kterému nezpívají či ani zpívat nemohou. Většinou jsou to nepříjemné zážitky z dětství od učitelů hudební výchovy, kteří jim říkali, že neumí zpívat, že zpívají falešně, že to kazí ostatním, ať raději nezpívají.

Dostala se k této práci poté, co ji oslovila agentura, která pořádala kurzy kreslení. Jelikož věděli, že jako dobrovolník pracovala s mentálně postiženými a praktikovala s nimi muzikoterapii a že pořádala kurzy hudebně výtvarné, neváhali ji oslovit a ona zase neváhala využít této šance a začala s lidmi zpívat.

Kurz je založen na příjemném a bezpečném prostředí. 15 účastníků vyjíždí na celý víkend pryč ze svých domovů, aby v případě návratu nebyli ovlivněni. Zpěváci se po příjezdu nejdříve blíže poznají, pak se podle hlasového cvičení rozdělí do jednotlivých hlasů a již první večer po 2 hodinách práce si zazpívají jednoduchou zpěvnou melodii. Na prvních melodiích se naučí rytmus, intonaci a dynamiku. Hlavně ale zpívají s výrazem. Vedoucí vybírá pro zpěváky jednoduché známé písně, které se hlavně líbí jí a ve kterých může těžit z toho, že je již zpěváci alespoň částečně znají. Sama je poté upraví a následně si je zazpívají dle schopnosti skupiny i ve vícehlasu. Během víkendového pobytu má s sebou vypomáhajícího sboristu, který zpěvákům pomáhá udržet se ve svém hlase. Později zpívají více a více potichu až si zpěváci uvědomí, že se drží ostatních či dokonce sami sebe.

Důležitými prvky zpívání jsou zpívané meditace, relaxace, vědomé uvolnění, ale i hra a „rozblbnutí“ zpěváků. Nechala se inspirovat doktorkou Alenou Tichou, ale i knihami, které ji navedly na pěvecká cvičení, která účinnou formou hry zaktivují bránici, dech, hlasové ústrojí, ale i samotné tělo. Přes různé „ježdění na koni, volání na hokejovém zápase „fůj“ či bzučení a řehání koně“ si naladí hlasivky do správné polohy, aby se poté zpěvákům dobře zpívalo. Pokud zvládnou zpívat jednoduchou melodii, rozvíjejí to potom dále do dvojhlasu a u šikovné skupiny i do tříhlasu.

Po absolvování kurzu jsou lidé schopni zpívat, a proto, aby se změna usadila, odcházejí s CD diskem, který na kurzu společně nahráli. Mají zakázáno zpívat před ostatními, ale naopak si mají zpívat sami s CD a postupně ztlumovat hlasitost přehrávače, ale ne sebe, aby se poté dostali do roviny sólového přednesu.

Pěvecké sbory

Práce paní Dany Houdkové motivuje účastníky kurzů do takové míry, že se samovolně vytvořila potřeba založit pěvecký sbor. Tak se stalo a vznikl smíšený sbor Taky hlasy, který se rozrostl i do druhého sboru Asi hlasy. Jelikož je nadšených lidí stále více, tak se v Praze její vliv rozrostl i do sborů, které jsou nyní pod vedením Terezy Staňkové. Minulý rok dojížděla do Brna, kde takto založila další pěvecký sbor a opět předala šikovnému sbormistrovi. Nyní ji čeká roční práce se sborem v Liberci, který plánuje též poté předat, a pak má v plánu založit a rozezpívat sbory i v Českých Budějovicích a Plzni.

Nejdříve se sbor schází jednou měsíčně, poté ob 14 dní, a nakonec se schází každý týden na tři hodinovou zkoušku. Sbory v Praze se skládají ze 40 členů, tento počet je maximální, aby mohl být zajištěn individuální přístup k jednotlivcům. Jejich fungování je již porovnatelné s fungováním klasického pěveckého sboru. Zkouška začíná protažením, uvolněním těla, rozdýcháním a rozezpíváním, poté již nacvičují písně. Písně pro ně sama sbormistryně upravuje, též tvrdí, že pokud zpívají zpěváci z not, zpívají hlavou, pokud zpívají bez not, zpívají srdcem, proto také zpěváci nemají k nácvičku noty, mají pouze text, který měsíc před koncertem musí umět z paměti. K dispozici pro samostatný nácvik mají i demo nahrávky svých hlasů i všech hlasů dohromady.

Zpěváci zpívají, protože je to baví a naplňuje, vystupují na koncertech a také se účastní soutěže Jirkovský Písňovar, kde byli dříve bráni s „rezervou“. Nebyli hodnoceni jako ostatní sbory, ale jejich vývoj se posouvá stále k lepšímu. V posledních letech už byli hodnoceni rovnocenně a v posledním ročníku dokonce skončili předposlední. Pokud si uvědomíme, že se dostali na stejnou rovinu jako sbory, které si zpěváky vybírají, a oni sami přitom dříve nezpívali, je to úžasný úspěch, který evidentně není konečný.

Zhodnocení

„Jak Vás tato práce ovlivnila?“ zeptala jsem se k závěru našeho rozhovoru paní Dany. Odvětila mi: „Jak mě ovlivnila nejlepší práce na světě?“ Toto její nadšení a hodnocení shrnuje její činnost i ji samotnou. Je plně uvědomělá a užívá si každý den, který může prožívat. Nesmírně ji baví práce hlavně s „amuziky/dismuzi“, jak nazvala nehudebně založené lidi, nad kterými již ostatní zlomili hůl. Jelikož lidé chtějí zpívat, rádi si kurzy i zkoušky sboru plně zaplatí, přistupují proto také ke zpěvu zodpovědně a práce je tak mnohem efektivnější. Nejen, že zpívá s lidmi, kteří ji nadšení vrací, ale také se na ně může spolehnout. A jak hodnotí sebe a svoji práci obecně? Větou: „když si dostal tento dar, tak ho musíš předávat dál.“

5.2.2 Mgr. Zuzana Vlčinská

Moje touha dozvědět se něco více o krásném zpívání mě přivedla za paní Zuzanou Vlčinskou, která vytvořila a vede kurzy Prožitkového zpívání. Měla jsem tu čest s paní Zuzanou vést krásný rozhovor a zúčastnit se její otevřené terapeutické skupiny. O čem prožitkové zpívání je a co jsou terapeutické skupiny? To si troufale dovolím popsat v krátkém úvodu. Ráda bych tak shrnula práci paní Vlčinské, kterou hodnotím dle své aktivní účasti na kurzu, ze získaných dotazníků ostatních aktérů a z popisu samotné paní Vlčinské.

Prožitkové zpívání

Pokud jsme nemocní, koupíme si v lékárně od pana doktora předepsaný lék, pokud naše fyzické tělo trápí opěrná soustava, fyzioterapeut nás naučí léčivý cvik, a pokud nás trápí nepříjemné emoční pocity, o kterých dost často ani nevíme, paní Vlčinská nám dá písničku.

Lidé v dnešní době mají za úkol stihnout během dne spoustu úkolů, které je denně vystavují stresu. O neustálém zlepšení nás samotných slyšíme ve zprávách, vidíme na sociálních sítích, dost často nám to připomínají i naši blízcí, a nakonec se největšími kritiky stáváme i my sami. Denně si musíme sami před sebou ustát, že stojíme za uznání, že děláme naši práci správně a že to, jací jsme, je v pořádku. Jistěže se bojíme být viděni, ale chceme být vidět, a samozřejmě, že se bojíme, že budeme slyšet, ale chceme, aby nás někdo vyslyšel. Mnozí z nás tento tlak ze všech možných stran neustojí. Sužují se trápením, kvůli okolí si ani nepřiznají, že trpí, a nakonec jsou samotní v problému, ze kterého nevidí cestu ven. To vše a mnohem více se může dozvědět člověk právě na prožitkovém zpívání. Možná s očekáváním, možná bez očekávání, možná s problémy „jenom“ hlasovými vyhledá člověk tuto skupinu a tuto činnost, během které zjistí, že k tomu, abychom mohli znovu zpívat, přestali se bát, anebo našli sami sebe stačí naše tělo, dech, hlas a písnička. S těmito jednoduchými, avšak účinnými prostředky se pracuje právě na prožitkovém zpívání.

Celá aktivita, během které je jediným komplexním hudebním nástrojem hlas, začíná dechovými cvičeními: bzučením, broukáním, hekáním, opakováním souhlásek či samohlásek nebo i pokřikováním, díky kterým člověk vyplaví stres, který si během dne/týdne nahromadil. Když se uklidní, naladí na sebe samotného a zaktivuje se, přicházejí na řadu krásné lidové písničky upravené paní Vlčinskou. Nejdříve jsou zpívány v jednohlasu, poté ve dvojhlasu i tříhlasu. Podupáváním, pohybem a opakováním se opět

nevědomky sladí na náladu a tajemství písničky. Když si toto člověk dovolí a objeví krásu písničky, rozbalí ji jako celistvý tvar a nedělí ji na fráze, pokud text splyne s melodií a melodie splyne s textem, pak člověk objeví nejen emoce písně, nejen emoce své, ale i kořeny starých předků, kteří nám své moudrosti touto písničkou předávají. My sami poté cítíme nesmírnou sílu, která nám pomůže objevit naše problémy, traumata, nepříjemné zážitky a písnička sama od sebe nám pomůže vyplavit tyto strasti, jež si v sobě neseme. Díky bezpečí, které je po celou dobu cítit, mají lidé prostor si zanaříkat, prožít smutek, prožít ho v bezpečné skupině ostatních, naladit se na skupinu a získat tím pomocnou ruku od ostatních, užít si písničku a vlastně zjistit, že i prožívání smutku, strachu či vzteku může mít krásnou formu v podobě nádherné hudby.

Postoj zpěváků

Prožitkové zpívání probíhá pod vedením paní Vlčinské buď ve skupinové nebo v individuální terapii. Neměla jsem možnost zúčastnit se individuální terapie, pro moji bakalářskou práci by to však potřebné nebylo. Já jsem se zaměřila na práci skupinové terapie. Paní Zuzana pořádá uzavřené skupiny, které jsou dlouhodobé. Minimálně několik měsíců i několik let. Také pracuje každé úterý s lidmi v otevřené skupině, kam může přijít kdokoli a kdykoli.

Poprosila jsem aktéry této otevřené skupiny o vyplnění dotazníků. Všechny deset získaných dotazníků vyplnily ženy. Až na jednu zpěvačku a mě, které jsme se zúčastnily skupiny poprvé, se ženy účastní pravidelně. Důvod a cesta vyhledat tuto práci byly u každé jiné, většinou se k takové terapii dostaly díky doporučení přítele. Převážně hledaly cestu ke svému tělu, chtěly se naučit správně zpívat, pracovat s dechem a kolikrát si chtěly vyléčit trauma z pocitu, že neumí zpívat či že se nemohou ani nadechnout. Cítí se v bezpečí, baví je to a naplňuje do takové míry, že na skupinové zpívání chodí pravidelně již přes 3 roky. Jejich cíle souvisely s tím, co hledaly, všechny byly naplněny a kolikrát i přesáhly hranice očekávání. Celkově zhodnotily přítomné ženy práci lektorky na 100 % výbornou. Líbí se jim písně, cítí se bezpečně a oceňují její profesionalitu, empatii, pravdivost a autentičnost.

Odpovědi v dotaznících byly hodně autentické, proto jsem se rozhodla, že všechny heslovitě sepsat do tabulky.

15) Co se Vám líbí či nelíbí na práci lektorky?
Líbí se mi: její dar, její propojení, moudrost a inspirace, autentičnost, laskavost, pocit bezpečí, který cítím, její přístup, který jde rovnou k podstatě, její zpěv, profesionalita, empatie, pravdivost

a erudovanost
9) Co Vás na zpívání naplňuje?
Uvolnění, zážitek, hluboké naplnění, prožitek, společenství, souzvuk s ostatními, energie, kreativita, radost, autentičnost sebe sama, emoce, zázrak, úleva, fyzicky
14) Co konkrétně Vás motivuje ke zpěvu?
Život, radost, potřeba vyjádřit pocity, chyběl mi zpěv, vnitřní potřeba, potřeba být přirozená
18) Co Vás na zpívání baví?
Vlastní pocity, radost, zpívání, propojení s tělem, zvuky energie, splynout se skupinou, zážitek, uvolnění, pocity, všechno, možnost vyjádřit se v hezké zvukové formě, hravost, experimenty a objevování
20) Cítíte, že Vám zpívání něco dává? Pokud ano, co?
Radost ze života, že mohu být tou, co jsem, vnitřní klid, že mohu být tou, co jsem i s plusy a mínusy, že ožiji, setkání se sebou i ostatními, energii, čas pro mě
21) Cítíte na sobě od začátku zpívání nějaký progres? Jaký a v čem?
Jsem živější, radostnější, mám hlubší přirozený hlas, cítím odvahu projevit se hlasově, udržím se i v jiných hlasech, jsem více uvolněná, dokážu se o sebe opřít nejen při zpěvu, ale i v životě, zazpívám si i doma, myslím všude na správné držení těla, mám lepší zdraví a život odlehčenější, získala jsem sebepoznání, jsem lepší v intonaci, lépe zpívám 2. hlas, jsem více vnímavá

Postoj vedoucí

Již dle popisu aktivity je jasné, že tak silnou práci nemůže dělat jen tak někdo. Samozřejmě v tomto případě tomu není jinak. Na obálce knihy *Písně na cesty krajinami* duše píše o sobě sama autorka paní Zuzana Vlčinská, že vystudovala hudební vědu na pražské Filosofické fakultě UK, absolvovala dvouletý kurz Orffova Schulwerku u Pavla Jurkoviče, systematický psychoterapeutický výcvik a prošla řadou muzikoterapeutických kurzů. Je lektorkou České Orffovy společnosti. V průběhu své více než dvacetileté práce se širokou zpěváckou veřejností i s „nezpěváky“ dospěla ke svébytné pedagogicko-terapeutické metodě, kterou nazvala „prožitkové zpívání.“ Ve svém přístupu spojuje muzikálnost, pohyb, imaginaci, hru a práci s hlasem a emocemi. Upravuje staré lidové

písně ze slovanského okruhu s těžištěm v moravském folklóru, s nimiž zachází jako s aktuálním sdělením či situací.²⁰

Tímto krátkým příspěvkem, zhodnotila sebe i svoji práci. Její práce totiž není jednotvárné zpívání, je to spojení všech možných přístupů k hudbě, aktuální práce se vyvíjí podle potřeb skupiny, nedá se předvídat a je zaměřená na postupný seberozvoj i hlasový vývoj člověka. Myslím si, že tato činnost je jedinečná a velmi důležitá, je velmi potřebná a je neskutečně správně, že tato činnost existuje a funguje. Co ale vedlo paní Vlčinskou, že se rozhodla jít touto cestou? Jako Louis Brail, který musel ztratit zrak a poté 2x sepsat a prosadit své braillovo písmo, podobně paní Vlčinská bohužel ztratila v mladých dospívajících letech svůj hlas. Její prognóza nebyla přívětivá, neměla již zpívat, její hlasivky byly atrofované a neměly dorůst. Jelikož byla z hudební rodiny a zpěv byl pro ni „vzduchem, bez něhož se nedá žít“, s touto prognózou se nesmířila a začala hledat jiné cesty. Začala sledovat, jak spolu funguje tělo a hlas, co vše nás ovlivňuje, začala si propojovat slovo a hudbu, a jelikož ji vždy zajímalo, jak je možné, že má hudba na naše emoce takový vliv, dospěla během 15 let uzdravování svých hlasivek k této cestě, kde propojuje naše vlastní já se zpěvem.

Během studijních let se aktivně účastnila i divadla, kamarádům ale tato herecká činnost nestačila, takže se pro potřeby této přátelské skupiny rozhodla působit jako sbormistr. Začala pro ně upravovat lidové písničky, a tím se její přístup ještě více profesionalizoval. Nynější příprava již závisí od potřeb zpěváků. Pokud se připravuje na individuální práci, je její příprava závislá od terapie k terapii a od potřeb člověka k jeho dalšímu vývoji. Práce se skupinou je oproti jednotlivci závislá na konzistenci skupiny, jak spolu lidé fungují a co v této skupině potřebují. Hlavním prvkem přípravy je písnička, co se bude zpívat a co lidé potřebují. Potřebují si zanaříkat? Pak se budou zpívat smutné písničky apod. K tomuto rozřazení nás může navést její již zmíněná publikace *Písně na cesty krajinami duše*, která rozděluje úpravy lidových písní do skupin dle jejich účinku na nás či skupinu.

Sama vidí tuto práci na 100 % smysluplnou i díky podpoře okolí a rodiny. V čem bohužel nevidí podporu je náš vzdělávací systém. Mnoho učitelů či rodičů, kteří mimochodem tvoří polovinu z jejích klientů, by tuto aktivitu velmi potřebovali, systém bohužel tuto činnost nemůže akreditovat. Ji to každopádně staví do role nadřízené sobě samotné, díky čemuž si může svoji práci nastavit, jak sama uzná za vhodné. Jejím cílem a

²⁰ VLČINSKÁ, Zuzana. *Písně na cesty krajinami duše*. Praha: Vyšehrad. 2015.

momentálním snem je potřeba šířit tuto profesi, ráda by předala své znalosti buď ve formě vzdělávacího kurzu, ale i ve formě publikace, za což věřím bude hodně z nás vděčných.

Zhodnocení

Jak zhodnotit nezhodnotitelné? Každá terapie, každá lekce, každá potřeba je jiná, a tak funguje tato práce. Během tohoto zpívání je jedno, jestli dodržujeme tempo, jestli dýcháme na správném místě, zda správně intonujeme, důležité je využívat písničku jako tvar, který nám umožní otevřít nás samotné i náš hlas. To je to, co zpěváky naplňuje a posouvá. Zpívání v této skupině je krásnou symbiózou. Aktéry motivuje a baví práce paní Vlčinské a jí samotné dělá radost, pokud se zpěváci o sebe umí postarat, správně pracují a vyvíjí se. Pokud je mezi zpěváky a vedoucím takový vzájemný vztah, je to pouze důkazem kvality činnosti.

5.3 Pěvecké sbory firem

5.3.1 Sbor DPP a sbormistr

Mojí první zastávkou bylo setkání se sbormistrem Mgr. Lukášem Janírkem a jeho Pěveckým sborem Dopravního podniku hlavního města Prahy. Již první seznámení bylo příslibem příjemné komunikace.

Sbormistr Lukáš Janírek se vyučil oboru strojní zámečnick, poté se vzdělával v oboru Podnikání a až po těchto 5 letech se rozhodl jít studovat obor Sbormistrovství na Církevní konzervatoř v Opavě do třídy Kremený Peschakové. Poté dostudoval Ostravskou univerzitu, kde na pedagogické fakultě studoval obor Hudební výchova – sbormistrovství a obor Orchestrální dirigování. Když získal magisterský titul, přestěhoval se do Prahy a zúčastnil se kurzu na strojvedoucího metra, kde také momentálně pracuje. Na stránku pedagogickou ale nezanevřel a na Západočeské univerzitě v Plzni si na pedagogické fakultě rozšiřuje vzdělání v oboru Český jazyk.

Díky své práci strojvedoucího a díky své sbormistrovské touze založil právě zmíněný pěvecký sbor. První zkouška proběhla 29. března 2010 s 12 členy. Dnes čítá sbor až 25 zpěváků. Členy jsou hlavně zaměstnanci a přátelé dopravního podniku. Pěvecký sbor pravidelně zkouší každé pondělí v prostoru vozovny Žižkov.

Základem sborového repertoáru jsou úpravy lidových písní, písňe umělé, populární, spirituály, ale i vážná díla z různých hudebních období. Zpívají také skladby upravené samotným sbormistrem, které jsou určeny přímo k příležitostem Dopravního podniku hlavního města Prahy, jako jsou například výročí, oslavy, významná setkání a mnoho

dalších akcí. Sbor nacvičil i významná vrcholná díla, jakými jsou například Česká mše vánoční Jakuba Jana Ryby a „Missa pastoralis“ Františka Xavera Brixioho. Sbor se zúčastnil i soutěže a v roce 2017 získal bronzové pásmo na „27. mezinárodním festivalu adventní a vánoční hudby s cenou Petra Ebena v Praze“.

Postoj zpěváků

V první části dotazníku, zaměřující se na zkušenosti zpěváků, jsem se dozvěděla, že ve sboru zpívají převážně lidé, kteří jsou členy více jak 6 let. Všichni zpěváci navštěvují pouze tento sbor a rozhodli se pro něj, hlavně z důvodu vlastního zájmu o zpěv, který jim dle odpovědí dělá radost. Pro mě zajímavým faktem je, že polovina z respondentů se o sboru dozvěděla díky letáku či pozvánce a polovina přišla do sboru díky doporučení přítele.

Od zkoušek sboru očekávali například, že si najdou přátele, že si zazpívají sólo, že se zdokonalí ve zpěvu, že si zazpívají duchovní písně nebo že se odreagují. V konečném důsledku sborová aktivita všem splnila cíle a očekávání. Jejich repertoár je velmi pestrý, až na písně jazzové či swingové, které se v jejich výběru převážně nevyskytují. Díky zaměření pracovníků zpívají také mnoho písní s dopravní tematikou. Pan sbormistr evidentně umí vybrat skladby pro svůj sbor, protože všechny skladby mají zpěváci v oblíbě. Pokud hodnotili práci sbormistra a práci během zkoušky, vyjadřovali se převážně kladně. Jeden zpěvák odpověděl, že práci sbormistra nemůže posoudit, jinak odpověděli, že je práce sbormistra výborná či dobrá. Dle jejich názorů zkouška probíhá v přátelské atmosféře, sbormistr hraje sám na klavír a společně pracují v pořadí: rozezpívání, zkoušení jednotlivých hlasů a opakování partů, pauza a závěrečný nácvik písní, opakování či organizační domluva. Zpěváci cítí, že jsou sbormistrem motivováni, avšak nejen sbormistrem, i koncerty či samotná radost ze zpívání respondenty motivuje. Při otázce, zda se jim něco nelíbí na zpívání, mě překvapilo, že se převážně vyjadřovali k ostatním zpěvákům. Sbormistr by nemusel být nervózní před koncerty, což je dle zpěváků způsobeno novými skladbami a málo nacvičeným repertoárem. Zajímavější však je skutečnost, že respondentům vadí nepřipravenost ostatních, špatná komunikace a dohoda na termínech koncertů s ostatními, málo mužských hlasů či připomínky ostatních během zpívání.

I přes tyto malé nedostatky jsou spokojeni se zpíváním ve sboru. Jsou rádi nejen proto, že je to naplňuje pohodou a radostí, nebo že správně využili čas, ale že se mohou zdokonalovat i v hudbě, v hudební teorii či ve zpěvu.

Postoj sbormistra

Rozhovor s panem sbormistrem byl i díky jeho hudebnímu vzdělání velmi fundovaný a věcný. Nejdříve jsem se ptala, jak se k této práci dostal. Díky zaměstnání a díky svému nevyužitému vzdělání se rozhodl zúročit své vědomosti a založit sbor DPP.

Mé další otázky vedly na jeho konkrétní práci. Dle jeho odpovědí příprava zabere mnoho času. Musí se udělat plán obrysové na rok a cíleně na půl rok. Vše se samozřejmě plánuje podle akcí. Příprava na zkoušku trvá cca půl hodiny či hodinu týdně. Sbormistr si přehraje skladby, které chce během zkoušky nacvičit, a vytvoří si plán průběhu zkoušky. Bohužel mnoho času také stráví s administrativou, hlavně pokud přijdou noví členové. Každý má však na starost nějakou funkci, od not až po zavírání oken.

Obecně je jeho přístup k amatérskému sboru zaměřen na výkon. Radost z hudby je důležitá, avšak celkové zlepšení a snaha o dosažení stále lepších výsledků žene práci sboru kupředu. Tím je podmíněna i docházka 80 % a celkový zodpovědný přístup ke skladbám, nácviku i koncertům. To je každopádně cítit i z výpovědí zpěváků.

Sbormistr cítí, že ho práce se sborem ovlivňuje. Člověk si buduje postoje, avšak práce se prolíná i do soukromého života. Dle konkrétních slov sbormistra, se některé cíle daří realizovat, některé ne, přesto vidí tuto činnost na 80 % smysluplnou, a to hlavně proto, že může sdružovat lidi.

Konečné hodnoty

Během zkoušky sboru, které jsem se zúčastnila, jsem získala 18 dotazníků. Převážnou část respondentů tvořily ženy, získala jsem pouze 3 dotazníky vyplněné muži. Věkový průměr zpěváků odpovídajících na otázky byl 50 let.

Zjišťovala jsem názor na práci sbormistra a na osobní postoj zpěváků ke zpívání. Konečné hodnoty vybraných odpovědí, které můžeme shlédnout v tabulce, nám ukazují, že hlavní motivací pro zpěváky jsou, v pořadí od nejčastěji zmíněných po nejméně vybrané odpovědi, zpěv, přátelé, společná práce a koncerty.

5) Proč zpíváte ve vašem sboru?		
I.	Baví mě zpívání.	18 odpovědí
II.	Baví mě práce na společném díle.	8 odpovědí
III..	Mám zde své přátelé.	9 odpovědí

IV.	Baví mě zpívat na koncertech.	7 odpovědí
V.	Jiné:	0 odpovědí
Kontrolní otázka 23) Co vás na zpívání baví?		
I.	Zpěv.	17 odpovědí
II.	Přátelé.	15 odpovědí
III..	Koncerty.	12 odpovědí
IV.	Společná práce.	13 odpovědí
V.	Skladby	9 odpovědí
VI.	Jiné:	0 odpovědí

Práce sbormistra byla hodnocena jako výborná a dobrá, soudím dle odpovědí, že je jeho tempo různé, sbormistr střídá aktivity, rozezpívává členy sboru a jako doprovodný nástroj využívá klavír. Korepetitora během zkoušek nemají, sbormistr hraje na klavír sám. V případě, že se vyskytnou skladby, které korepetitora potřebují, sbormistr sežene vhodného hráče a před vystoupením nacvičí příslušné skladby společně.

9) Práce sbormistra je:		
I.	Výborná	12 odpovědí
II.	Dobrá	6 odpovědí
III..	Ucházející	0 odpovědí
IV.	Špatná	0 odpovědí
V.	Nedokážu zhodnotit	1 odpověď
16) Jakým způsobem pracuje sbormistr během zkoušek?		
I.	Má rychlé tempo.	4 odpovědi
II.	Má spíše pomalé tempo.	6 odpovědí
III..	Střídá aktivity.	15 odpovědí
IV.	Probíhá během zkoušek rozezpívání.	12 odpovědí
V.	Jiné:	1 odpověď
18) Probíhá ve vašich zkouškách rozezpívání?		
Ano	18 odpovědí	

Ne	0 odpovědí
20) Hraje sbormistr během zkoušek na klavír?	
Ano	18 odpovědí
Ne	0 odpovědí

Zájem sboristů o zpívání v tomto sboru vychází z jejich samotné potřeby zpívat, z toho, že mají rádi zpěv a kolektiv. Jejich pracovní zaměření nijak neovlivňuje chod sboru, tím vytváří klasický pěvecký sbor a celkově je jejich práce srovnatelná s činností pěveckých sborů koncertního zaměření.

5.4 Pěvecké sbory studentů

5.4.1 Pěvecký sbor – Beznot

Zajímavým setkáním byla návštěva otevřeného dětského pěveckého sboru Beznot. Toto sdružení pracuje od roku 2010 a dnes je složeno již z 5 oddělení a skýtá kolem 100 dětí. Od roku 2014 funguje Beznot také jako nezisková organizace, která spolupracuje s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí. Snaží se těmto dětem poskytnout zázemí mezi dětmi z rodin normálních, zabezpečit přátelské vztahy s dětmi a ostatním dětem přiblížit a pochopit jejich nelehkou situaci. Sbor má za sebou několik vystoupení v televizi, nahrávání ve studiu, koncerty s kapelou v pražských klubech a s významnými osobnostmi, mezi které patří např. Ondřej Ruml, Matěj Ruppert, Ivan Hlas, Lenka Dusilová, vokální skupina Skety či Aneta Langerová.

Pěvecký sbor působí v zázemí divadla Kampa. Každé oddělení zpívá hodinu, nejmenší přípravné oddělení, tedy děti od 4 let, zpívají pouze 50 minut. Všechny sbory vedou 2 ženy, Zuzana Kropáčová a Markéta Foukalová. V tomto roce přizvali ke spolupráci ještě jednu kolegyni, která spolu s nimi vede nejmenší oddělení. Obě dámy, které jsou srdcem sboru, mají vystudovanou Ježkovu konzervatoř v Praze. Jejich činnost je vede k systematickosti a celkově je práce motivuje. Vytvořili si dlouhodobé i krátkodobé cíle, plán koncertů a zkoušek je připravený rok dopředu a na jednotlivé zkoušky si vytvořili plán již půl rok předem.

Sborová aktivita

Sbormistryně se snaží, aby děti zpívaly s pohybem; střídají aktivity, hrají hudební hry a chvíli se zase učí. Zpívají písničky, které jsou pro děti nad rámec jejich základních znalostí. Zpívají písně moderní, anglické, písně skladatelů Suchého a Šlitra nebo dětské

písničky. Celkově se snaží vybírat repertoár, který bude děti bavit, u kterého se budou moci pohybovat i hrát hudební hry.

Tím, že jsou hodiny založené i na pohybové aktivitě, děti nesedí na židlích, ale mají na zemi polštáře. Na začátku hodiny se společně pozdraví, udělají krátké rozezpívání, které spojí s opakováním hudební teorie či naučením něčeho nového. Děti díky tomu znají stupnice, intervaly, akordy i septakordy, které si opakují již od nejmenšího oddělení a jejich znalost je tedy zautomatizovaná a uložená v dlouhodobé paměti. Sbor se nazývá Beznót i díky tomu, že děti se všechnu teorii učí sluchem a snaží se ji využít v písních, které se též učí bez not. K dispozici mají pouze text ke konkrétním písním. Sbormistryně k teorii používají klávesy, ale k písním používají i nahraný zvukový materiál bez zpěvu – karaoke. Na koncertech, které mají dva za rok – vánoční a letní v JazzDocku, využívají i kytary, bubny či velkou kapelu.

Názor dětí

Zúčastnila jsem se hodiny nejstaršího pěveckého oddělení, během které jsem získala odpovědi ve formě dotazníku od 9 slečen a 3 chlapců. Jejich věkový průměr byl 11 let. Všechny zúčastněné děti zpívají pouze v tomto sboru a převážná část dětí navštěvuje sbor více jak 3 roky. Nejvíce dětí dochází do sboru již pátým či šestým rokem. V dotazníku jsem se ptala, jakým způsobem se děti dostaly ke zpívání v tomto sboru, a jen náhodou jsem připsala možnost návrhu rodičů. K mému překvapení to byla nejvíce zodpovězená odpověď. Naštěstí to od rodičů byl jen návrh a ne nařízení. Děti zpívají ve sboru hlavně proto, že je baví zpěv, mají tam své kamarády a líbí se jim vystupovat na koncertech. Dle jejich odpovědí je práce sbormistryň převážně výborná. Jediné, co se dětem na sboru nelíbí, jsou některé písničky, často jmenovanou byla píseň *Mám malý stan*.

3) Jakým způsobem si se dostal ke zpívání v tomto sboru?		
a)	Leták, plakát, pozvánka	0 odpovědí
b)	Doporučení kamaráda	6 odpovědí
c)	Chtěl si ty sám	5 odpovědí
d)	Slyšel jsem je zpívat	0 odpovědí
e)	Návrh rodičů	7 odpovědí
f)	Jiné:	0 odpovědí

4) Proč zpíváte v tomto sboru?		
a)	Baví mě zpívání	12 odpovědí
b)	Baví mě práce ve skupině	2 odpovědi
c)	Mám zde své kamarády	6 odpovědí
d)	Baví mě zpívat na koncertech	6 odpovědí
e)	Nařídili mi to	0 odpovědí
f)	Jiné:	0 odpovědí

5.4.2 Sbor ČZU

Jednou z mých návštěv bylo i setkání se zpěváky sboru České zemědělské univerzity. Tento sbor byl založen v říjnu roku 2017 na popud dvou studentek, kterým pěvecký sbor na univerzitě chyběl. Sbormistr Libor Sládek nakonec domluvil vzájemné setkání sbormistryně Markéty Tylšarové a sboru, ze kterého vznikla spolupráce.

Kvůli mé bakalářské práci mě zaujalo uskupení studentů ze zemědělské univerzity. Výsledky rozhovoru a dotazníku, však ukázaly že sbor navštěvují zpěváci, kteří primárně mají rádi hudbu a polovina z nich zpívá i v jiných pěveckých sborech. Jejich fungování je tedy založené na radosti z hudby a ze společného setkání. Celková práce je srovnatelná s fungováním klasického pěveckého sboru. Pro moji práci jsou tedy výsledky tohoto sboru nepodstatné a velmi se podobají sboru DPP.

5.4.3 Sbor Sebranka

Další pro mne velmi přínosné informace mi poskytl smíšený pěvecký sbor Sebranka. Sbor, jenž zkouší na půdě matematicko-fyzikální fakulty (dále již MFF), pracuje již 15 let. Sbor čítá 27 členů, kteří jsou studenty či absolventy MFF anebo jiných fakult s vědeckým zaměřením. Svůj první veřejný koncert uskutečnili v roce 2005 po skončení pravidelné mše v kostele ve Zvoli u Zábřehu a již po pár dnech sbor zpíval v Praze v kostele u sv. Apolináře. V současné době sbor zkouší jednou týdně 2 hodiny a jeho fungování odpovídá akademickému roku na vysoké škole. Zpravidla je můžeme slyšet v refektáři MFF na dvou koncertech ke konci semestrů, v období adventu a v květnu. Rádi vystupují v domově důchodců nebo v léčebnách dlouhodobě nemocných. Jejich repertoár je složen z písní liturgických, spirituálů, ze staré hudby, ale můžeme slyšet i písně lidové či populární.

Postoj zpěváků

Zpěváků pěveckého sboru Sebranka jsem se opět ptala ve formě dotazníku, odpovědělo mi 13 respondentů, kdy 5 žen a 8 mužů tvořilo věkový průměr 28 let. Sbor má již dlouholetou tradici. Ve sboru se zpěvákům evidentně líbí, protože zde stále zpívají zakládající členové, někteří navštěvují sbor přes 10 let a nejkratší docházka trvá již 3 roky. 4 členové navštěvují i jiný pěvecký sbor, ostatní zpěváci zpívají pouze v tomto sboru a většina se pro tuto činnost rozhodla díky doporučení přítele. Zpěváky práce a zpěv ve sboru baví, mají zde své přátele a také je naplňuje práce na společném díle, ke které většinou nepotřebují vystupovat na koncertech.

Dle jejich výpovědí začíná zkouška rozezpíváním, pak zkoušejí písně, a následně mají 15minutovou přestávku. Sbormistryně sama hraje během zkoušky na klavír a jelikož nemají korepetitora, zpívají většinou písně a capella. Zpěváci jsou se sbormistryní spokojeni, 13 z nich zhodnotilo její práci jako výbornou a dle poloviny respondentů má její práce převážně rychlé tempo.

Celkově je ve sboru dle výpovědí nálada velmi příjemná. Většina ze zpěváků je nadšena ze svého pokroku, který díky sbormistryni dokázali. Zlepšili se ve zpěvu, ve kterém pocítují zvětšení rozsahu, lépe se jim zpívá, mají pevnější hlas a dokáží lépe vyjádřit hudbu. Půdu pod nohama cítí i v technice zpěvu a teorii, tedy v schopnosti zpívat ve vícehlasu, v lepší intonaci a zpívání intervalů, lépe se orientují v harmonii a v notách, rychleji čtou melodii již z not a mají přehled i v získaných informacích o hudbě obecně. Nejzajímavějším pokrokem je samotný seberozvoj, který sami na sobě cítí. Zhodnotili, že již dokáží zpívat nahlas, někteří i zazpívat sólo a celkově se méně bojí.

3) Jakým způsobem si se dostal ke zpívání v tomto sboru?		
a)	Leták, plakát, pozvánka	2 odpovědí
b)	Doporučení přítele	8 odpovědí
c)	Vaše vlastní iniciativa	2 odpovědí
d)	Vystoupení na koncertě	1 odpověď
e)	Jiné:	Beseda s děkanem MFF
5) Proč zpíváte ve vašem sboru?		
I.	Baví mě zpívání.	13 odpovědí

II.	Baví mě práce na společném díle.	5 odpovědí
III..	Mám zde své přátelé.	8 odpovědí
IV.	Baví mě zpívat na koncertech.	0 odpovědí
V.	Jiné:	1 odpověď
Kontrolní otázka 23) Co vás na zpívání baví?		
I.	Zpěv.	12 odpovědí
II.	Přátelé.	10 odpovědí
III..	Koncerty.	5 odpovědí
IV.	Společná práce.	10 odpovědí
V.	Skladby	11 odpovědí
VI.	Jiné:	soustředění

Postoj sbormistra

Nynější sbormistryní je studentka Univerzity Karlovy oboru Hudební výchova a sbormistrovství Bc. Anna Svobodová. Během svého působení na Pražské konzervatoři, kde studuje hru na cembalo, se dozvěděla o možnosti stát se sbormistrem Sebranky. Díky svému začínajícímu studiu na vysoké škole neváhala a využila možnosti praxe s tímto sborem, kde působí již 2,5 roku.

Sbormistryně jsem se ptala na otázky ohledně práce, kterou se sborem vytváří, a na její postoje a názory. Její samotná příprava závisí na koncertech, které si společně naplánují. Ráda ladí koncerty tematicky, pokud má vybranou nějakou pěknou skladbu, vymyslí propojení a dohledá zbytek repertoáru. Toto je jedno kritérium podle čeho skladby vybírá, dalším důležitým aspektem pro výběr skladeb je obsazení. Její sbor je jeden z mála smíšených sborů, ve kterém se vyskytuje více mužů než žen, díky tomu musí hledat adekvátní skladby. Dříve se též zaměřovala na rozsah hlasů, snažila se, aby se zatím méně rozezpívaným zpěvákům part dobře zpíval. Její samotná příprava na zkoušky poté odpovídá skladbě, zpěvákům a aktuální situaci.

Konkrétní práce se sborem je však velmi ovlivněná inteligencí samotných zpěváků. Jak jsem již zmínila, jsou to studenti a absolventi matematicko-fyzikální fakulty či jiných vědomostně náročných fakult, tudíž jsou všichni velmi chytrí. Tento malý detail se velmi

projevuje na chodu celé zkoušky. Zkouška probíhá tak, jak mi odpověděli zpěváci v dotazníku, rozezpívání a nácvik skladeb s přestávkou, ale již k rozezpívání je potřeba trochu jiný přístup. Zpívají 5 již známých cvičení, na kterých si zpěváci mohou posouvat své hranice a vidět pokrok, ale také jim přidává vždy 3 nová cvičení, která zaměstnají hlavu a zaktivizují zpěváky, kteří rádi přemýšlí. Rozezpívání je důležitou složkou jejich zkoušky, protože základem sboru pro sbormistryni je, aby se zpěvákům dobře zpívalo, aby se cítili komfortně a aby se ve zpěvu stále více posouvali. Tento cíl se vyvinul během prvních zkoušek sboru, většina zpěváků se totiž velmi styděla, bála se projevit či vůbec něco říct. Dle názoru sbormistryně samotné, to je právě kvůli jejich inteligenci. Jelikož jsou velmi chytrí, jsou také velmi kritičtí, a hlavně moc dobře vědí, v čem a jak by mohli selhat.

Celkový přístup sbormistryně je demokratický. Pokud ví, že někdo může lépe přispět k chodu sboru, neváhá využít jeho schopností. Sama se ptá zpěváků, v čem se může zlepšit, jak by zhodnotili její činnost, či jaký mají na práci názor. Pokud uzná, že jejich podněty jsou věcné, praktické a pravdivé, sama na sobě ráda zapracuje, někdy si však svůj názor prosadí – přece jen je sbormistr.

Konečné zhodnocení

Na otázku, zda měla sbormistryně nějaké ambice či ideály, mi odpověděla, že předpokládala účast sboru na větším počtu koncertů, soutěží atd. Jelikož je sbor pro zpěváky volnočasovou aktivitou a ti často pocítují ostych, nenašli jednotné stanovisko. Paní Svobodová to však krásně zhodnotila jednoduchou frází: „sbormistr by se měl přizpůsobit sboru,“ a tak také celá práce vypadá. Samotní zpěváci si chodí na zkoušku odpočinout, ale zároveň se snaží dát do toho to nejlepší, co umí, a sbormistryně se snaží to nejlepší v nich podporovat. Dle jejích slov, pokud je sbormistr vyloženě lepší než sbor či vyloženě horší než sbor, nemůže toto spojení fungovat. Dle mého názoru je sbormistryně na správném místě. Stejně jako zpěváci je velmi chytrá, oni sami chtějí mít dobrého vedoucího, posouvají své hranice ve zpěvu i v seberozvoji a v tu chvíli kladou nároky i na samotnou sbormistryni, aby byla pro ně stále lepším vedoucím. Všichni si spolu vytváří příjemné prostředí, sami se podporují, přejí ostatním jen to dobré a celkově se posouvají k lepším výkonům jak hudebním, tak osobním.

5.5 Tribuna sever

Kotel

Jednou z hlavních motivací pro sepsání mé bakalářské práce byla touha srovnat fungování pěveckého sboru a skupiny fanoušků ve fotbalovém kotli. Během své návštěvy v hokejovém kotli jsem zkonstatovala, že člověk, který během zápasu vede fanoušky k fandění, je jakýmsi sbormistrem. Ve fotbalovém slangu je tato osoba nazývána speakerem. Proto jsem se rozhodla a díky kontaktu jsem oslovila fotbalový kotel SK Slavia Praha, tedy Tribunu sever, která fandí v této podobě již 11 let. Měla jsem možnost shlédnout aktivitu fanoušků na jejich youtubeovém kanálu a vést rozhovor s jejich vedoucím.

Aktivita kotle

Dle výpovědi vedoucího, který se stará o organizaci i o prodej reklamních produktů celých 11 let, jsem se dozvěděla, že fanoušci se účastní a fandí na každém zápasu. Vyjíždí s fotbalovým klubem i za hranice města 2x až 3x do týdne, dle sezóny a úspěšnosti klubu. Jeden kotel čítá od 200 až po 3000 členů. Zpívají tzv. chorály, tedy písně s podporujícím textem o fotbalovém klubu, které trvají od 20 sekund až po 3minuty. Mnohokrát se stane, pokud se lidé zfanatizují, že jeden chorál zpívají klidně i 30 minut. Chorály jsou obnovovány. Jejich nová demo verze se vloží na youtubeový kanál pro samostatné naučení. Někdy je vytvořena celá nová melodie i s textem a někdy jsou použity známé písňové melodie, např. z pohádek a je upraven pouze text. V repertoáru mají 20 až 30 chorálů. Během zápasu nezpívají jen chorály, také pokřikují různá krátká hesla.

Důležitou osobou je tedy člověk, který stojí dole pod kotlem, tzv. speaker. Ani kotel ani vedení si takového člověka nevybere, takový člověk se sám vyprofiluje dlouhodobou aktivitou v kotli. Prací speakera je motivovat a povzbuzovat právě zmíněný kotel fanoušků, rozhoduje, jaký pokřik či chorál se v té určité době hodí a který použije pro fandění. Někdy se používají údernější pokřiky někdy oslavné. Speaker mluví do megafonu a heslo či chorál nejdříve předzpívá, a poté se přidá celý kotel. Pokud je počet fanoušků, kteří jsou přítomni na zápasu, kolem 3000, má hlavní speaker v krajních sektorech výpomocné speakery. S udržení rytmu pomáhají 3 bubeníci, kteří se též vyprofilovali sami. Nemusí mít hudební talent, stačí pokud strojově udrží rytmus.

Speaker není člověk, který učí fanoušky chorály, speaker je jen člověk, který během zápasu organizuje zpěv a pokřik. Pro všechny fanoušky je tato činnost dobrovolná, je to pro ně celoživotní koníček, který milují, a tím pádem to ovlivňuje i jejich pracovní či

osobní život. Jelikož tomu věnují všechn svůj čas, učí se chorály dobrovolně sami díky youtubovému kanálu a zkouškou pak je přímo fotbalový zápas. Pošle se zpráva, že vznikl nový chorál a fanoušci se ho již sami naučí podle nahrávky. Někdy se ukáže, že nový chorál není dobrý, těžko se učí, lidem nepřiřoste k srdci, a pak se tedy nezpívá.

Zhodnocení

Krásnou větou byla odpověď hlavního manažera fotbalového klubu, který to celé zhodnotil tím, že fanoušci jsou krásná sociální skupina, která se ovlivňuje navzájem, lidé se podporují a ovlivňují i malé děti, které se samy poté profilují v rámci této sociální skupiny. Na toto téma jsem se zeptala, zda mají nějaká svá pravidla a jakým způsobem zajišťují, aby se chovali správně, pokud vychovávají děti. Pravidla mají vnitřní, která nejsou psaná, ale tak přirozeně vyplynou ze situace. Pokud přijde nový člen, který nesouhlasí s fungováním kotle, sám později odejde, protože mu toto prostředí nebude vyhovovat. A co se týče správného chování a hodnot? Padla otázka: „co je správné chování?“ A já musím toto setkání zhodnotit pouze jednou větou: mé nastavení a hodnoty správného chování se i dle rozhovoru nerovnájí této sociální skupině, a proto nemohu objektivně zhodnotit jejich život, postoj, vývoj či názor.

6 Závěry výzkumu a verifikace hypotéz

Během zpracování bakalářské práce jsem se setkala se dvěma rovinami. Četba literatury a následné sepsání teoretické části přibližující problematiku tématu, a poté samotný výzkum, aktivní účast a sepsání zjištěných výsledků.

V teoretické části jsem se snažila přiblížit pojmy: kolektivní zpěv a sbormistr, stručně vystihnout historii sborového zpěvu v Čechách a sepsat práci sbormistra s pěveckým sborem. Během této části práce jsem se setkala s problematikou literatury. Dostatek literatury ve mně vyvolal uspokojivý pocit, avšak obsah samotných knih byl převážně identický. Další odlišnosti způsobila data jednotlivých publikací, v některých byla velmi cítit ideologie doby svého vzniku. Například kniha Karla Reinera: Pěvecký soubor z roku 1955 byla velmi protkána myšlenkovými idejemi Marx-leninského systému, což byla velká škoda, protože samotné informace týkající se práce sbormistra a chodu sboru byly velmi přínosné.

Praktická část měla za hlavní úkol zjistit, co motivuje zpěváky ke zpívání v pěveckých sborech a jaký postoj a vliv mají sbormistři/vedoucí. Hodnotila jsem ty skupiny, které se primárně zaměřují na společenské funkce. Každá pěvecká skupina má svoji historii a své zvyky, a proto bylo velmi těžké je porovnat, je totiž pravdou, že motivace vězňů je úplně jiná než vysokoškolských studentů. I tak jsem se zúčastnila přenádherných rozhovorů a přečetla si velmi zajímavé odpovědi. Nejvíce šťastná jsem byla za to, že jsem byla po celou dobu výzkumu obklopena úžasnými lidmi a měla možnost poznat skvělé osobnosti. Většinu mých rozhovorů jsem totiž vedla s osvícenými lidmi, kteří byli velmi moudří. S radostí jsem vyslechla jejich názory a myšlenky, které byly a budou přínosné a poučné nejen do mé práce, ale i do mého budoucího zaměstnání a života.

Abych nasměrovala celý výzkum správným směrem, stanovila jsem si již na začátku pracovní hypotézy, o kterých jsem se zmínila v úvodu praktické části. Hypotézy se převážně zaměřovaly na práci a postoje sbormistra. Výsledky jsou následovné:

- *Sbormistrem/vedoucím je člověk, který má vztah k hudbě.*
Každý sbormistr měl kladný vztah k hudbě a většina z dotazovaných měla hudební vzdělání. Díky těmto odpovědím získaných z rozhovorů se hypotéza ověřila.
- *Důsledky, vliv a význam práce sbormistra na zpěváky jsou závislé na vzdělání, připravenosti a plánech sbormistra.*

Tuto hypotézu výzkum nepotvrdil. Otázky nebyly dostatečně specifikované, aby mohly tuto hypotézu verifikovat.

- *Práce během zkoušky probíhá v podobném stylu, jako zkoušky profesionálního sboru. Všechny důležité interpretační aspekty práce jsou potřebné i pro fungování amatérského tělesa.*

Zjistila jsem, že terapeutické zpívání se liší od klasického fungování pěveckých sborů. Toto zpívání je založeno hlavně na meditativní činnosti. Ostatní pěvecké skupiny fungovaly v rámci možností podobně jako profesionální soubory. Sbory začínali rozezpíváním a poté nacvičovali skladby dle svých možností a možností sbormistra. Pokud vyjmeme terapeutické zpívání, pak můžeme říct, že se hypotéza potvrdila.

- *Vliv sbormistra na zpěváky je rozsáhlý a převážně pozitivní.*

Ve většině případů byly ohlasy na práci a samotného sbormistra pozitivní. Vliv sbormistra ve věznicích a při terapeutickém zpívání byl dle zjištěných výsledků největší. Těmito výsledky je hypotéza potvrzena.

- *Při špatné činnosti sbormistra mohou být důsledky negativní.*

Hypotéza nemohla být ověřena, jelikož jsem nezískala dostatek negativních odpovědí a tím nemohu zhodnotit negativní dopad činnosti sbormistra.

- *Zpěváky práce a zpěv v souboru baví a motivuje.*

V naprosté většině byli zpěváci motivováni a hlavní zálibou činnosti byl samotný zpěv. Tento výzkum tuto hypotézu zcela potvrdil.

Celkově jsem si oblasti výzkumu rozdělila na 5 skupin: pěvecké sbory ve věznicích, terapeutické zpívání, pěvecké sbory firem, pěvecké sbory studentů a fotbalový kotel. Tyto skupiny zpěváků mají svá rozdílná specifika, a proto je potřebné je také zvlášť charakterizovat. Též je nutné, podívat se zvlášť na názory zpěváků a sbormistrů, které v následujících podkapitolách posoudím. V rámci bakalářské práce jsem však zhodnotila pouze malý výzkumný vzorek, a proto jsem si vědoma, že zobecnění, která vytvářím, nemusí platit na všechny existující případy.

6.1 Zpěváci a jejich pocity

Výsledky a názory zpěváků ve věznicích bohužel nemohu sumarizovat. Měla jsem možnost vést rozhovor s jedním vězněm a se sbormistry, kteří pěvecké sbory vedli a

vedou. Díky těmto odpovědím jsem si udělala obrázek o sborové aktivitě ve věznicích, ale konkrétní názory zpěváků žet nemohu hodnotit. Celkově však mohu říci, že asi největší motivací pro zpěváky je však samotný pobyt ve věznici, což zhodnotil také pan Curylo z Ostravské věznice: "Pobyt za mřížemi je pro odsouzené nepředstavitelně ubíjející. Muzicírování jim tady aspoň trošku ukrátí čas." ²¹

Terapeutické zpívání je velmi zvláštním stylem sborového zpěvu, kolektivním zpěvem to nazvat můžeme, ale pěvecký sbor to není. Výsledky zpěváků však byly jednoznačné, ze všech získaných dotazníků byl nejvíce oceňován samotný seberozvoj zpěváků, který díky zpívání pocítují, oceňovali také práci lektorů a zmiňovali i to, že si užívají každou píseň a každou lekci. Zajímavostí je, že zpěváky neodradí ani finanční stránka zpívání, zpěváci si totiž musí každou lekci zaplatit. Celkově zpívání je pro ně však tak inspirující a motivující, že finance pro ně nejsou překážkou a možná i díky nim mají zodpovědnější přístup a více oceňují právě práci lektorů.

Pěvecké sbory firem a pěvecké sbory studentů mohu hodnotit dle výsledků spolu. Ač jsou tyto skupiny složeny ze zaměstnanců dopravního podniku nebo ze studentů vysokých škol, všechny fungují jako pěvecké sbory, a tím je i jejich motivace společná, a tou je právě samotné sborové zpívání.

Nejzvláštnější skupinou byl fotbalový kotel. Dle výpovědí organizátorů je mezi fanoušky cítit obrovská motivace zpívat a fandit na každém zápase. Jejich hlavní motivací však není zpěv, ale fotbalové mužstvo, které chtějí podporovat, a to z nich vytváří sociální skupinu, která však nefunguje společně, každý aktér jde fandit a zpívat z vlastní iniciativy.

6.2 Sbormistři a jejich pocity

Výsledky a názory sbormistrů byly jednoznačné a ráda bych je sumarizovala, jelikož však fotbalový kotel není možné považovat za pěvecký sbor a je to pouze kolektivní zpěv organizovaný jen během zápasu, tak práci vedoucího této skupiny nebudu považovat za práci sbormistra a do těchto výsledků ji nezařadím.

Účastnila jsem se 8 krásných rozhovorů se sbormistry a každý byl pro mě obohacením a povzbuzením nejen do další činnosti pracovní, ale i do osobního života. Sbormistři/vedoucí měli vždy kladný vztah k hudbě a do jisté míry i hudební vzdělání. Někteří se věnovali pouze hře na klavír, někteří samostudiu hře na kytaru, někdo studuje/studoval konzervatoř či obor sbormistrovství na vysoké škole a někdo má

²¹ <https://www.novinky.cz/koktejly/20263-ostravsti-vezni-poprve-koncertovali-pro-verejnost.html>

vystudovanou hudební vědu na filosofické fakultě. Pokud se vyjadřovali o své práci, vždy mluvili s pozitivním přístupem. Zmiňovali, že každá činnost, kterou vykonáváme, má i stinné stránky, ale vždy práci sbormistra zhodnotili jako práci smysluplnou, nabíjející, která je baví, naplňuje a motivuje k dalšímu pracovnímu rozvoji i seberozvoji. Pokud jsem položila otázku vývoje a jejich vlastních cílů, odpovědi byly již různé, ale závěrem vždy byl posun k lepšímu, který v této práci pocítuji.

Co mě oslovilo na jejich odpovědích byla jejich vstřícnost, otevřenost a pozitivní naladění. To byly ty faktory, které měli všichni společné. Jsou to tedy i ty vlastnosti, které by měl správný sbormistr mít? Pokud ano, pak jsem se setkala s lidmi, kteří jsou na správném místě, a je dobře, že svoji cestu našli a tuto práci dělají.

6.3 Práce sbormistra a jeho společenská funkce

Cílem mé práce bylo zjistit nejen názory zpěváků a sbormistrů, ale i jak vypadá a v čem se liší práce sbormistra, pokud sbor vykonává funkci společenskou. Jde tedy o sbory, které spojuje i něco jiného než zpívání, ale výsledkem je pěvecká činnost. Navštívila jsem již zmíněné pěvecké sbory ve věznicích, pěvecké sbory firem či studentů, terapeutické zpívání a fotbalový kotel. Již z popisu činnosti fotbalového kotle výše je patrné, že se tato činnost nedá považovat za pěvecký sbor, a proto ani práci vedoucího nebudu vyhodnocovat. Pokud se podívám na terapeutické zpívání, mohu ho nazvat kolektivním zpíváním a práci sbormistra tedy mohu hodnotit, je ale potřebné tuto činnost popsat zvlášť, protože se nerovná práci profesionálního sbormistra. Naopak zbylé pěvecké sbory fungují jako pěvecké sbory s funkcí koncertní.

V čem se tedy liší práce terapeutická s prací sbormistra se sborem vystupujícím na koncertech? Hlavní rozdíl je v přístupu samotných zpěváků. Lidé čekají od zpívání něco více, a tím vyžadují i jiný přístup. Jelikož se jedná o terapeutickou činnost, výsledkem není zpěv ale zmíněné očekávané uzdravení či seberozvoj, práce se tedy hlavně odvíjí od potřeb klientů. Při terapii je základem uvolnit se a naladit se na svůj vnitřní pocit a hlas, tím začíná každá lekce, následně je již uzpůsobená jedincům a typu zpívání, které závisí na lektorech. Ostatní zkoumané pěvecké sbory se svojí činností podobaly pěveckým sborům profesionálním. Plán sbormistrů, jejich samostatná příprava a výběr repertoáru byly důležité faktory u každého sbormistra. Samotná zkouška pak probíhala podobně: rozezpívání a následný nácvik vybraných skladeb. Většinou se sbory též účastnily různých vystoupení, a ty se staly jejich cílem a motivací.

7 Závěry pro pedagogickou praxi

Z výzkumu můžeme vyčíst, že je nepodstatné, kdo nebo proč vytváří skupinu, ale to, že samotný zpěv není ve všech případech motivací, ale nástrojem. Můžeme ho takto použít i v pěveckých sborech? Můžeme se dívat na sborový zpěv také jen jako na nástroj, který nás společně vede k vyššímu cíli? Je toto myšlenkové nastavení reálně využitelné pro sborové zpívání? To jsou otázky, které nám výzkum potvrdil. Pokud bude sbormistr cíleně zvyšovat svůj potenciál, může se rozvíjet i sbor. Pokud využije sbormistr sborový zpěv jako nástroj, může se věnovat i složce výchovné, může v tu chvíli rozvíjet zpěváky i v jejich vlastním seberozvoji, v hudebně teoretickém vzdělání, vlastně v čem bude chtít. Jeho vliv poté závisí na jeho vlastní přípravě, plánu a nastavení činnosti.

Jak jsem se již zmínila v úvodu teoretické části, dnešní doba plná elektroniky a technického zařízení nás vede k individualismu. Rozhovor s neznámou osobou při čekání na autobus je pro nás téměř nepředstavitelnou situací, ke které se zřejmě dobrovolně nerozhodneme. Dříve lidé sdíleli své životy s ostatními, sdíleli své radosti, ale i starosti. V dnešní uspěchané době není moderní sdílet trápení, která máme. Moderní je schovat si všechny naše pocity a žít tak, jak je to nastavené. Přemýšlím, čím je to nastavené. Víme vůbec, kdo nebo co nám nakazuje, abychom žili tak, jak je to správné? Co je vůbec správné? Víme to? Je tedy správné, abychom zpěv brali pouze jako výsledek, a ne jako nástroj k vyššímu cíli? Proč si tedy častěji nepokládáme otázku, zda bychom náhodou nemohli díky sborovému zpěvu, posunout zpěváky i v jejich osobním rozvoji, vychovat je, anebo jim ukázat, že život není jen o pravdě, penězích a elektronice? To vše můžeme díky hudbě prožít a cítit. Pojďme zpěváky více upozorňovat na krásu hudby, krásu nás samotných a krásu kolem sebe, kterou i díky sborovému zpěvu můžeme každý den prožívat. Jak to ale provést? Jak do sborových zkoušek zahrnout vedlejší výchovné myšlenky? Jak řekl Salvador Dalí: „pravý umělec není ten, kdo je inspirován ostatními, ale ten, kdo ostatní inspiruje.“²²

Pokud se ohlédnu zpětně na bakalářskou práci, určitě bych ji chtěla vypracovat znovu. Vybrané téma mě velmi bavilo a již teď vidím, že by bylo záhodno ho prozkoumat ještě více a ještě podrobněji. Naučila jsem se díky tomuto tématu být pokornější a vděčnější za to, co dělám. Uvědomila jsem si, že mohu být mnohem více šťastná, už jen proto, že dělám to, co mě baví. Za tyto krásné chvíle, které jsem mohla díky bakalářské práci zažít, bych chtěla poděkovat nejen vedoucímu mé práce a rodině, ale jmenovitě i paní

²² Zdroj: <https://citaty.net/citaty/306985-salvador-dali-pravy-umelec-neni-ten-kdo-je-inspirovany-ostatnimi/>

Zuzaně Vlčinské a Daně Houdkové za uvědomění si sebe sama, a že to co dělám, je správné, panu Václavu Curylovi za neskutečně intenzivní zážitek ve věznici i za domluvení rozhovoru s bývalým vězněm panem Oldřichem Baniou, kterému též velmi děkuji za moudré a povzbudivé myšlenky.

Seznam použitých informačních zdrojů

- 1) BAŘÁKOVÁ, Eliška. *Umělecká činnost Pěveckého sboru Masarykovy univerzity* [online]. Brno, 2017. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. [cit. 2. července 2019]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/s9u2w/Bakalarska_prace_-_Barakova_E..pdf
- 2) BAŽÍKOVÁ, Terézia. *Popularizace sborového zpěvu na základních uměleckých školách v České republice a na Slovensku* [online]. Olomouc, 2014. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy. [cit. 8. července 2019]. Dostupné z: https://theses.cz/id/kb6kph/DP_Bazikova.pdf
- 3) BEZNOT, *Otevřený dětský pěvecký sbor* [online]. [cit. 20. dubna 2019]. Dostupné z: <http://www.beznot.com/>.
- 4) ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 381 s.
- 5) DLASKOVÁ, Aneta. *Sbor pěvecký* [online]. 2015. [cit. 27. června 2019]. Dostupné z: http://www.artsexikon.cz//index.php?title=Sbor_p%C4%Bveck%C3%BD
- 6) DOMOV SV. KARLA BOROMEJSKÉHO [online]. [cit. 28. dubna 2019]. Dostupné z: <https://www.domovrepy.cz/index.php>.
- 7) DPP [online]. [cit. 7. března 2019]. Dostupné z: <http://www.sbordpp.cz/>.
- 8) FEDOR, Viliam a Jarmila VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ. *Sborový zpěv a řízení sboru*. Praha-Bratislava: Supraphon. 1969. 222 s.
- 9) FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. 4. vyd. Praha: Portál, 2014. 383 s. ISBN 978-80-262-0741-2.
- 10) HILMERA, Oldřich. *Cesta sbormistrova*. Unie. 1945. 171 s.
- 11) HONUS, Aleš. *Ostravští vězni poprvé koncertovali pro veřejnost* [online]. 2003. [cit. 9. června 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/koktejl/20263-ostravsti-vezni-poprve-koncertovali-pro-verejnost.html>
- 12) HOUDKOVÁ, Dana. *Kurzy zpívání* [online]. [cit. 19. června 2019]. Dostupné z: <https://kurzy-zpivani.cz/>.
- 13) KOLÁŘ, Jiří. *Sborový zpěv a řízení sboru I/1*. 2. vyd. Karolinum. 1998. 182 s. ISBN 80-7184-556-6.
- 14) KOLÁŘ, Jiří. *Sborový zpěv a řízení sboru I/2*. 2. vyd. Karolinum. 1998. 143 s. ISBN 80-7184-557-4.

- 15) KOLÁŘ, Jiří. *Sborový zpěv a řízení sboru II*. Jc-Audio. 2011. 49 s. ISBN 978-80-87132-18-0.
- 16) PECHÁČEK, Stanislav. *Česká sborová tvorba 1800-1950*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2002. 302 s. ISBN 80-7290-099-4.
- 17) PECHÁČEK, Stanislav. *Česká sborová tvorba II (Baroko a klasicismus)*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2012. 200 s. ISBN 978-80-7290-539-3.
- 18) POLEDŇÁK, Ivan. Sborový zpěv na počátku nového milénia aneb Sborová hudba – memento a výzva [online]. *Hudební věda*. 2007, roč. 15, č. 1, s. 1-4. Dostupné z: http://hudebnivychova.pedf.cuni.cz/Archiv/pdf.%202007/HV1_2007.pdf
- 19) REINER, Karel. *Pěvecký soubor*. Orbis. 1955. 292 s.
- 20) ŘÍHA, Josef. *Sborový zpěv v hodinách hudební výchovy*. Supraphon., 1979. 81 s.
- 21) SBOROVÝ. *Sborový zpěv 1984*. Ústav pro kulturně výchovnou činnost. 1984. 46 s.
- 22) SEBRANKA [online]. [cit. 15. června 2019]. Dostupné z: <http://mff.alikuvkoutek.cz/sebranka/>.
- 23) STAŠEK, Čestmír. *ABC začínajícího sbormistra*. Supraphon. 1981. 141 s.
- 24) STAŠEK, Čestmír. *Učíme se zpívat ve sboru*. Panton. 1960. 60 s.
- 25) SVOBODA, Jiří, *Učebnice dirigování a sborového umění pro pěvecké soubory*. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. 1962. 164 s.
- 26) TRIBUNA SEVER [online]. [cit. 20. června 2019]. Dostupné z: <http://tribunasever.cz/>.
- 27) TRIBUNA SEVER, SlaviaUltrasC [online]. [cit. 12. června 2019]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/SlaviaUltrasCZ>.
- 28) UHLÁŘ, Břetislav. *Padající andělé je balet, ve kterém vystupují také vězni* [online]. 2012. [cit. 10. června 2019]. Dostupné z: https://moravskoslezsky.denik.cz/kultura_region/andele-veznice20120222.html
- 29) VÁŇOVÁ, Hana, a SKOPAL, Jiří. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. 3. vyd. Karolinum. 2017. 164 s. ISBN 978-80-246-3621-4.
- 30) VLČINKÁ, Zuzana. *Prožitkové zpívání* [online]. [cit. 13. dubna 2019]. Dostupné z: <http://www.prozitkovezpivani.cz/>.
- 31) VLČINSKÁ, Zuzana. *Písně na cesty krajinami duše*. Praha: Vyšehrad. 2015. 208 s. ISBN 978-80-7429-626-0.

Seznam příloh

- 1) Rozhovor
- 2) Dotazník pro pěvecký sbor
- 3) Dotazník pro dětský sbor
- 4) Dotazník pro prožitkové zpívání

1) Rozhovor

Otázky týkající se zkušeností:

- Jak dlouho funguje váš sbor?
- Jaká je historie vašeho sboru?
- Vedete ještě i jiný sbor, který má primárně pedagogické či umělecké ambice?
- Jakým způsobem, jste se dostal k této činnosti?
- Proč jste se pro ni nakonec rozhodl?
- Jaké máte cíle jak osobní, tak pracovní?
- Jaké je vaše vzdělání?

Otázky týkající se práce:

- Jaká je vaše příprava na roční či půlroční práci se sborem?
- V případě, že vedete víc sborů, v čem spatřujete největší rozdíly a v čem spočívá největší odlišnost v přípravě na zkoušku?
- Jaká je vaše příprava na zkoušku
- Co všechno musíte udělat před zkouškou přímo na místě, aby se zpěváci cítili komfortně?
- Kolik hodin týdně tedy vám zabere příprava? (konkrétní číslo)
- Na jakém základě vybíráte skladby?
- Vystupujete na koncertech, pro veřejnost?
- Kde vystupujete?
- Jak často vystupujete?
- Proč vystupujete-má to nějaký smysl-pro zpěváky, kvůli lidem, či to máte nařízené z vedení?

Otázky týkající se názoru:

- Jak dlouho tuto práci děláte?
- Jak byste zhodnotil svůj vývoj? Měl jste na začátku nějaké ideály? Jak vás tato práce změnila?
- Do jaké míry vás tedy ovlivnila.
- Jak byste zhodnotil sebe v této profesi? Dle vašeho temperamentu: hodíte se na tuto pozici?
- Na kolik procent vidíte tuto práci smysluplnou? (konkrétní číslo)
- Baví vás tato práce? Ano x Ne
- Vnímáte podporu okolí, nadřízených?
- Máte nějakou reflexi od zpěváků?

2) Dotazník pro pěvecký sbor

Vážení, jmenuji se Anežka Grátová a zpracovávám bakalářskou práci na téma *Specifika práce sbormistra s tělesem zaměřeným přednostně na společenské funkce*. S tím souvisí právě tento dotazník. Ráda bych vás poprosila o spolupráci. Vaše odpovědi mi pomohou zjistit, jaký vliv a význam má práce sbormistrů pro vás zpěváky, jakým způsobem sbormistr pracuje apod. Vaše odpovědi budou zpracovány anonymně pouze pro výsledky mé práce.

Otázky jsou rozděleny do tří okruhů. První se týká vašich zkušeností se zpíváním ve sboru. Následují otázky, které se ptají na práci sbormistra, a na závěr bych se ráda dozvěděla váš názor. Předem vám děkuji za čas a snahu.

Otázky a odpovědi

A) Identifikační otázky

Jaký je Váš věk:

Jste ŽENA x MUŽ

B) Konkrétní otázky

- 1) Jak dlouho zpíváte ve sboru? (napište)
- 2) Zpíváte v jednom, nebo ve více sborech?
- 3) Jakým způsobem jste se dostali ke zpívání ve vašem sboru? (zakroužkujte)
 - i. leták, plakát, pozvánka
 - ii. doporučení přítele
 - iii. vaše vlastní iniciativa
 - iv. vystoupení na koncertě
 - v. jiné:

- 4) Jaké rozhodnutí Vás přimělo ke zpívání ve sboru? (popište)
- 5) Proč zpíváte ve vašem sboru? (zakroužkujte)
- i. baví mě zpívání
 - ii. baví mě práce na společném díle
 - iii. mám zde své přátele
 - iv. baví mě zpívat na koncertech
 - v. jiné:
- 6) Měli jste na začátku zpívání ve sboru nějaká očekávání či cíle? Pokud ano jaké? (napište)
- 7) Splnilo zpívání ve sboru a práce se sbormistrem vaše očekávání a cíle? (zakroužkujte)
- ANO x NE
- 8) Co Vás na zpívání a sboru naplňuje? Proč chodíte na zkoušky? (popište)
- 9) Práce se sbormistrem je: (zakroužkujte)
- i. výborná
 - ii. dobrá
 - iii. ucházející
 - iv. špatná
 - v. nedokážu zhodnotit
- 10) Jak probíhá zkouška? (prosím popište)
- 11) Jaké zpíváte skladby? (vyberte)
- i. duchovní
 - ii. světské
 - iii. populární
 - iv. lidové úpravy
 - v. jazz, swing, blues
 - vi. spirituály
 - vii. jiné:
- 12) Jaké skladby, které zpíváte, se Vám líbí? (vyberte)
- i. duchovní
 - ii. světské
 - iii. populární
 - iv. lidové úpravy
 - v. jazz, swing, blues
 - vi. spirituály
 - vii. jiné:
- 13) Jaké konkrétní skladby se Vám líbí? (autor/název/popis)
- 14) Motivuje Vás práce se sbormistrem? (vyberte z možností)
- ANO x NE
- 15) Co konkrétně Vás motivuje ke zpěvu? (napište)
- 16) Jakým způsobem pracuje sbormistr během zkoušek? (vyberte i více variant)
- i. Má rychlé tempo
 - ii. Má spíše pomalé tempo
 - iii. Střídá aktivity
 - iv. Probíhá během zkoušky rozezpívání
 - v. Jiné:
- 17) Co se Vám líbí či nelíbí na práci sbormistra. (napište)

- 18) Probíhá ve vašich zkouškách rozezpívání?
ANO x NE
- 19) Doprovází Vás na zkoušce nějaký hudební nástroj? Pokud ano, který?
- 20) Hraje sbormistr během zkoušek na klavír?
ANO x NE
- 21) Pokud zpíváte i v jiných sborech, jaký a v čem vnímáte rozdíl?
- 22) Máte během zkoušek přítomného korepetitora?
ANO x NE
jiná možnost:
- 23) Co Vás na zpívání ve sboru baví? (vyberte)
 - i. Zpěv
 - ii. Přátelé
 - iii. Koncerty
 - iv. Společná práce
 - v. Skladby
 - vi. Jiné:
- 24) Je něco, co se Vám na sboru nelíbí? (napíšte)
- 25) Cítíte, že Vám zpívání ve sboru něco dává? Pokud ano, co?
- 26) Cítíte na sobě od začátku zpívání ve sboru nějaký progres? Jaký a v čem?

Závěrem bych Vám chtěla ještě jednou moc poděkovat za vyplnění mého dotazníku.

Anežka Grátová

3) Dotazník pro dětský sbor

Otázky a odpovědi

C) Napiš a zakroužkuj:

Jaký je Tvůj věk:

Jsi DĚVČE x CHLAPEC?

A) Odpověz

- 1) Jak dlouho zpíváš v tomto sboru? (napíš)
- 2) Zpíváš i v jiném sboru nebo jen v tomto?
- 3) Jakým způsobem si se dostal ke zpívání ve tomto sboru? (zakroužkuj klidně i více možností)
 - a) leták, plakát, pozvánka
 - b) doporučení kamaráda
 - c) chtěl si ty sám
 - d) slyšel jsem je zpívat
 - e) návrh rodičů
 - f) jiné:
- 4) Proč zpíváte v tomto sboru? (zakroužkuj)
 - a) baví mě zpívání
 - b) baví mě práce ve skupině s mnoho lidmi
 - c) mám zde své kamarády
 - d) baví mě zpívat na koncertech
 - e) nařídili mi to

- f) jiné:
- 5) Splnilo zpívání ve sboru a práce se sbormistrem/vedoucím tvoje očekávání a cíle? (zakroužkujte):
ANO x NE
 - 6) Co tě na zpívání a sboru baví? Proč chodíš zpívat? (popiš)
 - 7) Doprovází Vás na zkoušce nějaký hudební nástroj? Pokud ano, který?
 - 8) Práce se sbormistrem/vedoucím je: (zakroužkuj)
 - a) výborná
 - b) dobrá
 - c) ucházející
 - d) špatná
 - e) nedokážu zhodnotit
 - 9) Jaké skladby, které zpíváte, se Ti líbí? (napíš)
 - 10) Co se Ti líbí či nelíbí na práci sbormistra/vedoucího. (napíš)
 - 11) Je něco, co se Ti na sboru nelíbí? (napíš)

Závěrem bych Ti chtěla ještě jednou moc poděkovat za vyplnění mého dotazníku.

Anežka Grátová

4) Dotazník pro prožitkové zpívání

Vážení, jmenuji se Anežka Grátová a zpracovávám bakalářskou práci na téma *Specifika práce sbormistra s tělesem zaměřeným přednostně na společenské funkce*. S tím souvisí právě tento dotazník. Ráda bych vás poprosila o spolupráci. Vaše odpovědi mi pomohou zjistit, jaký vliv a význam má práce sbormistrů/lektorů pro vás zpěváky, jakým způsobem lektori pracují apod. Vaše odpovědi budou zpracovány anonymně pouze pro výsledky mé práce.

Otázky jsou rozděleny do tří okruhů. První se týká vašich zkušeností se zpíváním. Následují otázky, které se ptají na práci lektora, a na závěr bych se ráda dozvěděla váš názor. Předem vám děkuji za čas a snahu.

Otázky a odpovědi

A) Identifikační otázky

Jaký je Váš věk:

Jste ŽENA x MUŽ

B) Konkrétní otázky

- 1) Byl/a jste na této lekci poprvé?
ANO x NE
- 2) Pokud jste se zúčastnil/a vícekrát, kolikrát jste již byl/a na takovém zpívání?
- 3) Zpíváte někde jinde i jiným způsobem např. v pěveckém sboru? (popište)
- 4) Jakým způsobem jste se dozvěděl/a o této možnosti zpívání? (zakroužkujte)

- i. leták, plakát, pozvánka
 - ii. doporučení přítele
 - iii. vaše vlastní iniciativa
 - iv. jiné:
- 5) Jaký byl Váš důvod, který Vás přiměl k takovému zpívání? (popište)
 - 6) Pokud jste se zúčastnil zpívání již dříve, proč jste přišel znovu? (napište)
 - 7) Měli jste na začátku zpívání nějaká očekávání či cíle? Pokud ano jaké? (napište)
 - 8) Splnilo zpívání a práce lektorky Vaše očekávání a cíle? (zakroužkujte)
ANO x NE
 - 9) Co Vás na zpívání naplňuje? (popište)
 - 10) Motivuje Vás toto zpívání k dalšímu rozvoji hudby? (vyberte z možností)
ANO x NE
 - 11) Práce lektorky je: (zakroužkujte)
 - i. výborná
 - ii. dobrá
 - iii. ucházející
 - iv. špatná
 - v. nedokážu zhodnotit
 - 12) Jaké zpíváte skladby? (vyberte)
 - i. duchovní
 - ii. světské
 - iii. populární
 - iv. lidové úpravy
 - v. jazz, swing, blues
 - vi. spirituály
 - vii. jiné:
 - 13) Jaké skladby se Vám líbí? (autor/název/popis)
 - 14) Co konkrétně Vás motivuje ke zpěvu? (napište)
 - 15) Co se Vám líbí či nelíbí na práci lektorky. (napište)
 - 16) Doprovází Vás na lekci nějaký hudební nástroj? Pokud ano, který?
 - 17) Pokud chodíte zpívat i do jiných pěveckých skupin, jaký a v čem vnímáte rozdíl?
 - 18) Co Vás na zpívání baví? (popište)
 - 19) Je něco, co se Vám na tomto zpívání nelíbí? (napište)
 - 20) Cítíte, že Vám zpívání něco dává? Pokud ano, co?
 - 21) Cítíte na sobě od začátku zpívání nějaký progres? Jaký a v čem?

Závěrem bych Vám chtěla ještě jednou moc poděkovat za vyplnění mého dotazníku.

Anežka Grátová